

UiO : **Det juridiske fakultet**

Barns rett til personvern i sosiale medier

Gir dagens regelverk tilstrekkelig beskyttelse?

Kandidatnummer: 558

Leveringsfrist: 25.november 2016

Antall ord: 16884

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Oppgavens tema	1
1.2	Avgrensninger	2
1.3	Definisjoner	2
1.3.1	Barn	2
1.3.2	Personvern	2
1.3.3	Sosiale medier	3
1.4	Den videre fremstillingen	3
2	METODE OG KILDER	3
2.1	Bruk av internasjonale kilder	3
2.1.1	Tolking av konvensjoner	3
2.1.2	Inkorporerte menneskerettighetskonvensjoner	4
2.2	Internasjonale kilder	4
2.2.1	Barnekonvensjonen	4
2.2.2	Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen	5
2.2.3	Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter	6
2.3	Nasjonale kilder	6
2.3.1	Grunnloven	6
2.3.2	Barneloven	7
2.3.3	Personopplysningsloven	7
2.3.4	Åndsverkloven	8
3	INTERNASJONAL RETT	8
3.1	Barnekonvensjonen	8
3.1.1	Artikkel 16 – retten til privatliv	8
3.1.2	Hvilket vern har barn som blir eksponert i sosiale medier etter BK artikkel 16?	9
3.2	Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen	11
3.2.1	Statens sikringsplikt	11
3.2.2	EMK artikkel 8 – Retten til respekt for privatliv og familieliv	11
3.2.3	Hvilket vern har barn som blir eksponert i sosiale medier etter EMK artikkel 8?	12
4	NASJONAL RETT	16
4.1	Grunnloven	16

4.1.1	Grunnloven § 102 – Retten til privatliv	16
4.1.2	Grunnloven § 104 – Barns menneskerettigheter	18
4.2	Barneloven.....	20
4.2.1	Barneloven § 30 - Innholdet i foreldreansvaret.....	20
4.2.2	Barneloven § 31 - Rett for barnet til å være med på avgjørelser	21
4.2.3	Barneloven § 33 - Barnets selvråderett	24
4.2.4	Barnets mulighet til å nekte å bli eksponert i sosiale medier	25
4.2.5	Hvem har rett til å samtykke for barnet i personlige forhold?	26
4.3	Personopplysningsloven	27
4.3.1	Lovens virkeområde.....	27
4.3.2	Personopplysningsloven § 11 tredje ledd.....	30
4.3.3	Datatilsynet og håndheving av personopplysningsloven	31
4.4	Åndsverkloven.....	32
4.4.1	Åndsverkloven § 45 c – samtykke til publisering	32
4.4.2	Hvilket vern har barn som blir eksponert i sosiale medier etter Åndsverkloven §45c?	33
5	EN RETTSPOLITISK VURDERING AV BARNES PERSONVERN I SOSIALE MEDIER.....	34
5.1	Innledning.....	34
5.2	Barns mulighet til å få prøvd en sak om brudd på retten til privatliv	34
5.2.1	Menneskerettslig beskyttelse av barn som eksponeres i sosiale medier	34
5.2.2	Kan rettighetene håndheves i praksis?	35
5.2.3	Forslag til forbedringer	36
5.3	Gir barneloven tilstrekkelig beskyttelse til barn som eksponeres i sosiale medier?	37
5.3.1	Vurdering av regelverket.....	37
5.3.2	Forslag til forbedringer	38
5.4	Gir personopplysningsloven og åndsverkloven barn tilstrekkelig beskyttelse når de eksponeres i sosiale medier?.....	39
5.4.1	Vurdering av regelverket.....	39
5.4.2	Forslag til forbedringer	41
6	OPPSUMMERING	43
	LITTERATURLISTE	44

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema

Tema for denne oppgaven er foreldre som deler informasjon om barna sine i sosiale medier, og om barn i denne sammenhengen har tilstrekkelig beskyttelse av sitt privatliv. I dagens samfunn er sosiale medier en stor del av hverdagen til de fleste av oss, og det er ikke uvanlig at en flere ganger daglig sjekker ulike sosiale medier for å holde seg oppdatert på hva som skjer hos venner og familie. I sosiale medier deles blant annet informasjon, bilder og videoer fra familielivet og privatlivet.

Barn og unge har i utgangspunktet krav på samme personvern som voksne, men for barn vil det reise seg noen særlige problemstillinger med hensyn til hva foreldrene kan bestemme på deres vegne. Det inngår som en del av omsorgen at foreldre i enkelte tilfeller må ta avgjørelser som gjør inngrep i retten til privatliv hos barnet. Som barn må man derfor tolerere flere inngrep i privatlivet enn voksne. Dette kan for eksempel være at foreldrene er nødt til å dele helseopplysninger med lege og helsestasjon. Mindreåriges personvern har i den senere tid fått mer oppmerksomhet enn tidligere, og diskusjonen rundt lovligheten av publiseringer i sosiale medier blir drøftet både i den offentlige debatten og i akademia.¹ Fokus har spesielt vært rettet mot problemstillinger som oppstår når foreldre, barnehager og skoler publiserer personopplysninger om barn i sosiale medier.

Deling av bilder og informasjon i sosiale medier har i de senere år blitt en del av samfunnets måte å kommunisere med hverandre på. Dette medfører at barns rett til personvern i sosiale medier er en relativt ny problemstilling sett i et historisk perspektiv, og at dette er et område hvor regelverket gjerne ikke er så kjent, eller kanskje er mangelfullt.

Barneretten er et dynamisk rettsområdet og regelverket må tolkes i samsvar med tiden og de utfordringer som oppstår. Dette blir aktuelt ved at det oppstår ny teknologi og nye rettslige utfordringer som denne binger med seg. Denne oppgaven vil av denne grunn skille seg fra tidligere masteroppgaver på feltet, fordi den vil inkludere nye rettsregler som er vedtatt,

¹ Det er så vidt meg bekjent skrevet 4 masteroppgaver om temaet tidligere

”Skranker for foreldres publisering av barns personopplysninger på internett”, kandidat nr. 747, 2010.

”Foreldre som krenker egne barns personvern på sosiale medier”, Sara Eline Grønvold, 2012.

”Barns personvern i forhold til foreldres publiseringer på Facebook”, Oda Madssen, 2013.

”Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene deres offentliggjør personlig informasjon om dem på sosiale medier”, Nina Tøgersen Allstrin, 2014.

Av juridisk teori har Lucy Smith vært innom temaet i sin artikkel ”Om barns personvern fra 2011”, og Sara Eline Grønvold har gitt ut boken ”Barn og personvern” i 2014.

herunder grunnlovsrevisjonen fra 2014, nye uttalelse fra blant annet FNs barnekomite i 2014, samt nyere rettspraksis på området.

1.2 Avgrensninger

Jeg kommer i denne oppgaven til å fokusere på foreldre som eksponerer sine egne barn i sosiale medier. Det vil følgelig trekkes en grense mot at andre eksponerer ditt barn i sosiale medier, for eksempel skole, barnehage eller venner. Jeg avgrenser og mot barn som eksponerer seg selv.

Det kan videre være straffbart å eksponere barn i sosiale medier, for eksempel ved nakenbilder eller ved barnepornografi etc. Jeg kommer ikke til å gå inn på de strafferettslige forholdene.

Også foreldre kan seg imellom være uenige om hva de ønsker å dele om barna sine i sosiale medier. Hva som er gjeldende rett her, vil jeg ikke ta for meg.

1.3 Definisjoner

1.3.1 Barn

I FNs barnekonvensjon artikkel 1 defineres barn som ethvert menneske under 18 år, hvis ikke barnet blir myndig tidligere etter den lovgivningen som gjelder barnet.² I norsk internrett er myndighetsalderen 18 år, jf. Vergemålsloven § 2 første ledd litra a.³

1.3.2 Personvern

Betegnelse privatliv, personvern og personopplysningsvern benyttes ofte om hverandre. Personvernkommisjonen fremholder at ”personvern” er et særnorsk begrep,⁴ og definerer personvern på følgende måte: ”Personvern dreier seg om ivaretagelse av personlig integritet; ivaretagelse av enkeltindividers mulighet for privatliv, selvbestemmelse (autonomi) og selvutfoldelse”.⁵

Lucy Smith har i sin artikkel fra 2011 ”Om barns personvern” forsøkt å kartlegge innholdet i begrepet personvern.⁶ Hun nevner innledningsvis ”at det ikke hersker noen allmenn enighet om innholdet i begrepet personvern”. Begrepet har av denne grunn blitt gitt litt ulikt innhold

² FNs konvensjon om barns rettigheter (forkortet barnekonvensjonen eller BK) 20. November 1989.

³ Lov 26 mars 2010 nr. 9 om vergemål

⁴ Dokument 16 (2011-2012) punkt 30.6.2

⁵ Dokument 16 (2011-2012) punkt 30.6.2

⁶ Smith (2011) s.106 – 126.

forskjellige steder, men hun kommer frem til at innholdet i begrepet i sin videste betydning ”må i de fleste situasjoner antas å omfatte både personvern, personopplysningsvern og privatliv”.

I oppgaven legges en vid tolkning av begrepet personvern til grunn. Personvern vil dermed omfatte både personopplysningsvern og privatliv. Hva som nærmere bestemt ligger i begrepet privatliv, vil jeg komme tilbake til under punkt 3.1 og 3.2.

1.3.3 Sosiale medier

Begrepet sosiale medier ble vanlig på norsk i 2008, og er en sekkebetegnelse uten noen klar definisjon.⁷ I store norske leksikon er det forklart slik. ”Sosiale medier er nettbaserte tjenester som legger til rette for mange-til-mange-kommunikasjon og innholdet i stor grad skapes av brukerne selv”.⁸

1.4 Den videre fremstillingen

Jeg vil i denne oppgaven se på hvilke rettsregler som regulerer barns rett til personvern i sosiale medier, og om disse reglene gir barn tilstrekkelig vern. For å svare på dette kommer jeg til å benytte alminnelig rettsdogmatisk metode i en fremstilling av gjeldene nasjonal og internasjonal rett, før jeg vil gjøre en rettspolitisk analyse av om dagens regelverk gir tilstrekkelig med beskyttelse. Jeg vil under den rettpolitiske vurderingen først drøfte om gjeldende rett kan håndheves i praksis, før jeg avslutningsvis vil ta for meg forslag til forbedringer rundt barns rett til personvern i sosiale medier.

2 Metode og kilder

2.1 Bruk av internasjonale kilder

2.1.1 Tolking av konvensjoner

Wien-konvensjonen om traktatretten av 23. mai 1969 omhandler et bredt spekter av spørsmål som gjør seg gjeldende i folkerettslige avtaler. Norge har ikke ratifisert Wien-konvensjonen og er dermed ikke konvensjonspart. Konvensjonens artikkel 31 og 32 gir uttrykk for folkerettslig sedvanerett, og Norge er på denne måten også forpliktet til å følge disse.⁹

Konvensjonens artikkel 31 nr. 1 lyder som følger; ”A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in the context,

⁷ Aalen, (2015) http://snl.no/sosiale_medier (sist sett 14.11.16)

⁸ Aalen (2015)

⁹ Ulfstein og Ruud (2011) s 89.

and in light of its object and purpose”. Wien-konvensjonen kan følgelig være av interesse når de ulike konvensjonene skal tolkes.

2.1.2 Inkorporerte menneskerettighetskonvensjoner

Av konvensjonene Norge har ratifisert, er Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), og FNs Barnekonvensjon (BK) særlig relevante for oppgavens tema. Ved ratifikasjon har staten forpliktet seg til å følge konvensjonene, og blir dermed part i disse folkerettslige avtalene. Dersom staten ikke overholder sine forpliktelser etter en konvensjon som den er part i, gjør den seg skyldig i konvensjonsbrudd.

I tillegg til å ratifisere EMK, SP og BK, har Norge gjort disse konvensjonene til norsk lov gjennom menneskerettsloven § 2. Menneskerettsloven har som formål å styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett. Konvensjonene med tilhørende protokoller er gitt forrang i forhold til annen norsk lovgivning, jf. menneskerettsloven § 3. Dette vil si at konvensjonene skal gå foran norsk intern lovgivning ved motstrid.

2.2 Internasjonale kilder

2.2.1 Barnekonvensjonen

Barnekonvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling 20.november 1989. Barnekonvensjonen legger til grunn at barnet med sin fysiske og mentale umodenhet har behov for spesielle vernetiltak.¹⁰ Konvensjonen inneholder blant annet en presisering av alle de generelle menneskerettighetene som også gjelder for barn. Barnekonvensjonen overvåkes av FNs barnekomité. Barnekomiteen er opprettet med hjemmel i barnekonvensjonens artikkel 34 og har som oppgave å se til at Barnekonvensjonen blir implementert i de landene som har ratifisert den. Komiteen består av 18 personer ”med høy moralsk anseelse og med anerkjent kompetanse på det område som omfattes av konvensjonen”.¹¹ På grunnlag av rapporter fra medlemsstatene kan komiteen fremsette forslag og generelle anbefalinger (Concluding Observations).¹² Barnekomiteen kan videre forberede generelle kommentarer (General Comments) basert på de enkelte artiklene i barnekonvensjonen, og de generelle kommentarene utdyper hvordan artiklene skal tolkes og forstås.¹³

¹⁰ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2016), s 18.

¹¹ BK artikkel 43 nr 2

¹² BK artikkel 45, litra d.

¹³ I valgfri tilleggsprotokoll til BK artikkel 10, står det at komiteen gir ”recommandations” og ”views”.

I 2011 ble det vedtatt en valgfri tilleggsprotokoll om individuell klagerett.¹⁴ Norge har ikke ratifisert denne. Overfor stater som har ratifisert protokollen om individuell klagerett, kan barnekomiteen avgi uttalelser etter klage fra enkeltindivider.

Barnekomiteens anbefalinger, generelle kommentarer og uttalelser i individklagesaker er ikke rettslig bindende for konvensjonsstatene. Da individklage-ordningen er forholdsvis ny, foreligger det enda ingen praksis fra klagesaker. Barnekomiteen har så langt avgitt 14 generelle kommentarer, og når det skal redegjøres for gjeldende rett etter barnekonvensjonen, har blant annet EMD tatt disse i bruk.¹⁵ Det er følgelig ikke bare barnekomiteen selv som vektlegger de generelle kommentarene ved tolking av barnekonvensjonen.

Siden det er barnekonvensjonens folkerettslige forpliktende innhold som ved menneskerettsloven § 2, jf. § 3 er gjort til norsk lov med forrang foran annen norsk lovgivning, må norske domstoler av denne grunn forholde seg til barnekomiteens generelle kommentarer og uttalelser i klagesaker.¹⁶ FNs barnekomité er det primære internasjonale håndhevingsorgan for barnekonvensjonen, og selv om kommentarene ikke er formelt bindende, må de likevel tillegges betydelig vekt som rettskilder.¹⁷ Dette kommer til uttrykk i Rt. 2015 s.93,¹⁸ i forbindelse med barnekomiteens generelle kommentar No. 14, uttales følgende av høyesterett; ”det barnekomiteen gir uttrykk for her utgjør (...) et naturlig utgangspunkt ved tolkningen”.

2.2.2 Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) ble vedtatt av Europarådet 4. November 1950. Bakgrunnen for konvensjonen var å beskytte menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) ble etablert i 1959, og håndhever EMK. En hver person som er omfattet av konvensjonen kan fremme sin klage direkte for EMD jf. EMK artikkel 34, dette dersom personens rettigheter etter EMK er blitt krenket av staten. EMK anvendes også direkte av de interne domstolene i medlemsstatene, og det er kun etter å ha uttømt alle nasjonale rettsmidler at klageren kan fremme sin sak til behandling av EMD.¹⁹ Når de nasjonale domstolene skal anvende EMK, må de benytte

¹⁴ Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure.

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPICCRRC.aspx> (sist sett 20.11.16)

¹⁵ Se for eksempel EMDs dom 21 juni 2015 G.S mot Georiga avsnitt 32-33

¹⁶ Rt 2015 s.1388 avsnitt 150- 154, jf. Avsnitt 271- 272 og avsnitt 290.

¹⁷ Rt. 2015 s.93.

¹⁸ Rt 2015 s 93 avsnitt 64.

¹⁹ EMK artikkel 35 nr. 1.

samme metode som EMD.²⁰ Dette har vært fremholdt av norsk høyesterett siden år 2000.²¹ De nasjonale domstolene må videre følge den rettsutvikling som finner sted gjennom EMD's virksomhet. Rettspraksis fra EMD får følgelig stor vekt og relevans også for de nasjonale domstolene.²²

2.2.3 Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter

FNs Internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), trådte i kraft 23.mars 1976, etter at 35 land hadde latt seg binde av avtalen.²³ Internasjonalt håndheves SP av FNs menneskerettskomité. Komitéen består av 18 personer «av høy moralsk karakter og med anerkjent sakkunnskap i menneskerettighetsspørsmål».²⁴ Håndhevingen skjer ved uttalelser fra komiteen på grunnlag av rapporter fra statene, mellomstatlige klager og individklager. Komiteen kan også, hvis den finner det hensiktsmessig, av eget tiltak avgi generelle kommentarer til konvensjonsstatene.²⁵ For at komiteen skal kunne behandle en individklage mot en stat, må vedkommende stat ha tiltrådt protokollen om individuell klagerett. Norge har tiltrådt denne protokollen. Høsten 2008 tok Høyesterett i tre ankesaker, som ble behandlet i sammenheng i storkammer, stilling til rekkevidden av menneskerettskomiteens uttalelse i restauratørsaken jf. RT.2008 s. 1764 (avsnitt 80). Dommen viser at høyesterett enstemmig fant det klart at en uttalelse fra FNs menneskerettskomité må ha ”betydelig vekt som rettskilde”. Dette synspunktet er også fulgt opp i en rekke senere avgjørelser.²⁶

2.3 Nasjonale kilder

2.3.1 Grunnloven

Ved 200 års jubileet for Grunnloven i 2014 ble flere av de mest grunnleggende internasjonale menneskerettigheter skrevet inn i Grunnloven og har således fått stilling som Lex superior i forhold til annen lovgivning. Dette gjelder blant annet retten til rettferdig rettergang jf. grunnloven § 95, retten til respekt for privatliv og familieliv, jf. grunnloven § 102 og barnets rett til menneskeverd, rett til å bli hørt, og rett til at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved avgjørelser som berører barn, jf. grunnloven § 104.

Lønning-utvalget uttrykker i sitt lovforarbeid til grunnlovsrevisjonen i 2014 at ”Barn er i

²⁰ Se særlig Rt. 2000 s.996 P og 2005 s. 833 P

²¹ Se særlig Rt. 2000 s.996 P og 2005 s. 833 P

²² Se særlig Rt. 2000 s.996 P og 2005 s. 833 P

²³ Generell informasjon fra FN sin hjemmeside, om ”FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter” <http://www.fn.no/FN-informasjon/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter> (Sist sett 20.11.16)

²⁴ Jf. SP artikkel 28.

²⁵ Jf. SP artikler 40 og 41 og valgfri protokoll artikkel 2

²⁶ Se for eksempel Rt. 2013 s. 374 avsnitt 47.

hovedsak i besittelse av de samme sentrale menneskerettigheter som voksne, men disse rettighetene får likevel ikke frem det poeng at barn er særlig sårbare og har særlige behov”.²⁷ Utvalget skriver videre at ”Selv om de generelle menneskerettighetsbestemmelsene også gjelder for barn, er det på det rene at disse ikke fullt ut ivaretar barns særlige behov for beskyttelse, deres behov for gode utviklingsmuligheter, og deres medbestemmelse over eget liv. Barns sårbarhet og avhengighet av voksne gjør at de har et annet utgangspunkt enn det som er typisk for de personer som vernes av de generelle menneskerettighetene. En egen bestemmelse om barns rettigheter i Grunnloven vil kunne være et viktig tilskudd og supplement til de øvrige rettighetsbestemmelsene”.²⁸

2.3.2 Barneloven

Barneloven²⁹ regulerer forholdet mellom barn og foreldrene. Den innehar regler om blant annet foreldreansvaret, og om barns med- og selvbestemmelsesrett. I denne oppgaven vil det være særlig relevant å undersøke hva som ligger i foreldreansvaret jf. barneloven § 30, og om det finnes begrensinger som gjør seg gjeldende jf. barneloven § 31 og 33.

2.3.3 Personopplysningsloven

Lov om behandling av personopplysninger ble vedtatt 14. april 2000. Loven gjennomfører EU-direktiv 95/46/EF (Personverndirektivet) i norsk rett. Personverndirektivet ble i 1999 gjort til en del av EØS-avtalen, og Norge ble som følge av dette rettsligforpliktet til å innføre reglene som norsk lov.³⁰ Videre innebærer Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, at norsk rett skal være i overenstemmelse med avtalen og den underliggende EU-retten på området.³¹ På denne måten vil rettspraksis før avtalen ble signert,³² og ny rettspraksis fra EU-domstolen,³³ være av relevans ved tolkning av norsk lov. Ved motstrid mellom nasjonale regler og ikke-gjennomførte EU-direktiver, skal nasjonalrett tolkes slik at den er i tråd med det ikke-gjennomførte EU-direktivet.

²⁷ Dokument 16 (2011-2012) pkt. 32.1

²⁸ Dokument 16 (2011-2012) pkt. 32.5.1

²⁹ Lov om barn og foreldre (barneloven) 8.april 1981 nr.7.

³⁰ Ved beslutning av EØS-komiteen nr. 89/1999, jf NOU 2003: 21 punkt 8.6.3.2 og lov 27. November 1992 nr 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv.,(EØS-loven) §1.

³¹ EØS-loven artikkel 3

³² EØS avtalen artikkel 6, jf. ODA-avtalen artikkel 3 nr 1

³³ Rt.2002 s. 391 på side 395, med henvisning til Rt. 1997 s 1954.

2.3.4 Åndsverkloven

Åndsverkloven³⁴ regulerer i hovedsak forhold vedrørende hvem som har opphavsrett til et åndsverk. Åndsverkloven §45c er imidlertid en personvernsbestemmelse, som regulerer når et fotografi av en person kan offentliggjøres. Bestemmelsen er på denne måten relevant for oppgaven. Åndsverkloven §45c kom inn ved lovendring 23.juni 1995 nr. 37, og viderefører i det vesentlige den nå opphevede fotografilovens §15. Praksis og juridisk litteratur omkring fotografilovens § 15 kan derfor være av interesse.

3 Internasjonal rett

3.1 Barnekonvensjonen

3.1.1 Artikkel 16 – retten til privatliv

1. Ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, sin familie, sitt hjem eller sin korrespondanse, eller for ulovlige angrep mot sin ære eller sitt omdømme.

2. Barnet har rett til lovens beskyttelse mot slik innblanding eller slike angrep.

Barnekomiteen har ikke kommet med en generell kommentar om artikkel 16, og det eksisterer lite tolkningsinformasjon angående artikkelen ellers. Da ordlyden i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 17 og BK artikkel 16 er likt formulert, med unntak av at ordet barn er tilføyd i BK artikkel 16, vil menneskerettskomiteens generelle kommentar nr.16 om SP artikkel 17 fra FNs menneskerettskomité,³⁵ gi nyttig veiledning om forståelsen av BK artikkel 16.

Av generell kommentar nr.16, kan en lese at begrepet ”privacy”, eller privatliv, omhandler innhenting av personliginformasjon, retningslinjer med tanke på håndtering av informasjonen, retten til ikke å bli overvåket, ransaking av hjem og kroppsvisitering.³⁶ Retten til privatliv gir videre en rett til innsyn i dokumenter, som omhandler informasjon om en selv.³⁷

³⁴ Lov om opphavsrett til åndsverk mv. 12.05.1961 (Åndsverkloven).

³⁵ Third session (1988), General comment No16: Article 17 (Right to privacy).

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f6624&Lang=en (sist sett 20.11.16)

³⁶ General comment No 16, punkt 8.

³⁷ General comment No 16, punkt 10.

Det som skiller barnekonvensjon fra FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, med tanke på tolkning, er at barnekonvensjonen skal tolkes i lyset av 4 prinsipper:³⁸

Retten til ikke-diskriminering (Artikkel 2), barnets beste (artikkel 3 nr. 1), barnets rett til liv og utvikling (artikkel 6), og barnets rett til å bli hørt (artikkel 12). Prinsippet om barnets beste er videre et tolkningsprinsipp av spesielt sentral betydning for hele konvensjonen. Prinsippet har kommet til uttrykk også før barnekonvensjonen ble til, blant annet i en rekke nasjonale og internasjonale instrumenter, og har også blitt lagt til grunn av EMD i en rekke avgjørelser.³⁹

Lucy Smith skriver følgende i sin artikkel fra 2011:⁴⁰

”BK artikkel 16 må antas å omfatte alle former for krenkelse av den personlige integritet og retten til privatliv, også personopplysninger. Den gjelder urettmessig offentliggjøring av både bilder og trykt tekst. Barn har her til dels sterkere vern enn voksne. Artikkel 16 gjelder også foreldres krenkelse av egne barns personvern, for eksempel hvis de legger ut opplysninger om barnet på internett i strid med barnets rett til privatliv. Videre gjelder artikkelen også beskyttelse i forhold til innsamling, forvaltning og spredning av personopplysninger om barn”.

Annen juridisk teori peker også i samme retning. I Barnekonvensjonen, Barns rettigheter i Norge 3 utgave, uttales det at, ”Artikkel 16 beskytter barn fra enhver mediedekning som fratrar barnet retten til privatliv og/eller skader dets ære og omdømme. Her vil ofte private ordninger, som spredning på Internett eller via mobiltelefoni, være skadelig”.⁴¹

3.1.2 Hvilket vern har barn som blir eksponert i sosiale medier etter BK artikkel 16?

Bilder og personlig informasjon må etter forståelsen av artikkel 16 som gjennomgått over være en del av barns privatliv. Når barn eksponeres i sosiale medier, gjøres det altså et inngrep i deres rett til privatliv. Dette kommer blant annet frem i barnekomiteens anbefalinger til Norge fra 2010:⁴²

Komiteen er betenkt over informasjon den har fått om at foreldre krenker sine barns rett til privatliv ved å legge ut personlige opplysninger om dem på nettsider, noen ganger for å underbygge sitt syn i barnefordelingskonflikter. Komiteen anbefaler

³⁸ Barnekomiteens generell kommentar nr 5, ”General Measures of Implementation”

³⁹ Se for eksempel Nunez v. Norway 2011 06 28, avsnitt 78.

⁴⁰ Smith 2011 s.106 – 126.

⁴¹ Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge 3 utg. 2016 s 141 avsnitt 6.7

⁴² FNs barnekomités Concluding Observations: Norway 29.jan 2010 avsnitt 28 og 29.

parten å gi det norske datatilsynet mandat til å forhindre at foreldre eller andre legger ut opplysninger om barn som krenker barnas rett til privatliv, og som ikke er til barnas beste.

Etter denne uttalelsen forstår komitéen det som en krenkelse av barnets rett til privatliv, at foreldrene offentliggjør personlige opplysninger om dem på internett, her under sosiale medier.

BK Artikkel 12 gir barn en rett til å bli hørt i alle forhold som vedrører barnet. Dette vil si at før foreldre kan offentliggjøre personlig informasjon eller bilder om barn i sosiale medier, tilsier artikkel 12 at barnet skal gis anledning til å uttrykke sine synspunkter. Til forskjell fra barneloven § 31, setter ikke BK artikkel 12 noen nedre aldersgrense for når barnet skal høres.⁴³ Vilkåret etter artikkel 12 er at barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter, og barnets mening skal vektlegges i samsvar med alder og utvikling.

Barnets beste i BK artikkel 3 nr. 1, må også være en del av vurderingen. For uten om barnet selv, er det antatt at det er foreldrene som er nærmest til å vite hva som er til barnets beste. Før offentliggjøring av informasjon eller bilder foretas, tilsier artikkel 3 at foreldrene må gjøre en vurdering av hva som er til barnets beste. Gode grunner taler for at en ved usikkerhet om offentligjøringen er til det beste for barnet, bør la være. Har barnet uttalt at det ikke ønsker en slik publisering, vil det være nærliggende å anta at dette også er til barnets beste. Artikkel 12 og artikkel 3 nr. 1 henger således nøye sammen, og utfyller hverandre.⁴⁴ Barnets rett til å bli hørt og barnets beste vil bli grundigere drøftet i punkt 4.2.

I 2014 holdt barnekomiteen en *Day of General Discussion*, med temaet ”Digital media and children’s rights”.⁴⁵ Vedrørende barns rett til privatliv, ble foreldre som eksponerer barna i sosiale medier nevnt, dette under overskriften ”privacy and protection”.⁴⁶ ”Deltakerne la vekt på viktigheten av at foreldrene heller ikke burde publisere for detaljert informasjon om sine egne barn på internett.” Denne uttalelsen viser at barns rett til privatliv ved eksponering i

⁴³ Jeg vil komme tilbake til dette under punk 4.2

⁴⁴ Barnekomiteéns General comment No 14, avsnitt 53 og 54.

⁴⁵ Report of the 2014 Day of General Discussion, ”Digital Media and Childrens Right”.

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/Discussions/2014/DGD_report.pdf (sist sett 20.11.16)

⁴⁶ Report of the 2014 Day of General Discussion, ”Digital Media and Childrens Right”.

Se avsnitt 74.

sosiale medier ikke nødvendigvis er absolutt, men at ”for detaljert informasjon”, må være omfattet av BK artikkel 16. Hva som ligger i ”for detaljert informasjon” utdypes ikke nærmere av komitéen.

Ikke alle inngrep i barns rett til privatliv vil føre til en krenkelse av retten til privatliv. For at retten til privatliv skal bli krenket, må inngrepet være ”vilkårlig eller ulovlig”. Selv om BK artikkel 16 er bygget opp noe annerledes enn EMK artikkel 8, kan det antas at kravene ”vilkårlig eller ulovlig”, i prinsippet vil gi samme rom for rettferdiggjøring av inngrep som under EMK artikkel 8 nr. 2.⁴⁷ Foreldrenes rett til ytringsfrihet, er følgelig en rettighet som kan rettferdiggjøre et inngrep i barns rett til privatliv.

For å oppsummere vil det være et inngrep i barns rett til privatliv etter BK artikkel 16, dersom foreldrene deler informasjon eller bilder av barna i sosiale medier. Barns rett til privatliv er ikke absolutt, da inngrepet må være vilkårlig eller ulovlig for at det skal foreligge ett brudd på retten til privatliv. Foreldrenes rett til ytringsfrihet kan for eksempel tenkes å rettferdiggjøre et inngrep i barnas privatliv. Forholdet mellom foreldrenes rett til ytringsfrihet og barns rett til privatliv, vil bli drøftet nærmere under punkt 3.2.3.

3.2 Den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen

3.2.1 Statens sikringsplikt

Etter den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 1 skal staten ”sikre enhver innen sitt myndighetsområdet de rettigheter og friheter som er fastlagt i del I i denne konvensjonen”. Det vil si at staten ikke bare må la være å bryte rettighetene i konvensjonen, men de må også aktivt sikre dem. Sikringsplikten gir staten en plikt til å beskytte mot at private aktører krenker hverandres menneskerettigheter, herunder retten til privatliv.

Hvor langt denne sikringsplikten rekker, må vurderes konkret. Et eksempel fra EMD er Lillo-Stenberg and Sæther v Norway 2014 01 24, her hadde en fotograf fra Se og Hør tatt bilder fra en bryllupsfest uten tillatelse. Klageren mente dette krenket hennes rett til privatliv etter EMK artikkel 8. Hun klagde dermed Norge inn for EMD på bakgrunn av Norges positive plikt til også å sikre krenkelser som skjer mellom private. Selv om klagen ikke førte frem, viser saken at staten kan bli ansvarlig også for krenkelser mellom private parter.

3.2.2 EMK artikkel 8 – Retten til respekt for privatliv og familieliv

1. Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin

⁴⁷ Prop.49 L (2010-2011) avsnitt 3.3.5.

korrespondanse.

2. *Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.*

Hva som nærmere bestemt ligger i retten til respekt for privatliv må leses ut i fra rettspraksis i EMD. I *Christine Goodwin v The United Kingdom* fremkommer det at kjernen i artikkel 8 er beskyttelse av den personlige autonomi, herunder retten til selv å bestemme hvem en er som individ.⁴⁸ I følge EMD er det ikke en skarp grense mellom privatliv, familieliv, hjem og korrespondanse, slik at det i noen grad blir en skjønsmessig vurdering av hvilket alternativ et påklaget forhold faller inn under, og retten til privatliv kan sies å konsumere de andre rettighetene.⁴⁹ I *Niemietz v Tyskland*,⁵⁰ uttaler retten at begrepet privatliv ikke har en fast definisjon og at det hverken er ønskelig, eller nødvendig å fastsette innholdet slik". Retten fant for eksempel at ransaking av et advokatkontor falt inn under begrepet *hjem*, i tillegg til at det forelå inngrep i advokatens *privatliv*.⁵¹ I *Von Hannover v Germany* blir offentliggjøring av bilder og historier ansett som ett inngrep i retten til privatliv. Videre fremgår det av *A. v Norge* av 9 april 2009 at "privatliv" også omfatter en persons ære og omdømme.⁵²

Retten til respekt for privatlivet er ikke absolutt, jf. EMK artikkel 8 annet ledd. Et inngrep i privatlivet kan følgelig legitimeres, når dette er i samsvar med loven og det er nødvendig i et demokratisk samfunn, av hensyn til "å beskytte andres rettigheter og friheter". Ytringsfriheten er hjemlet i EMK artikkel 10 og i grunnloven § 100, den er dermed i samsvar med loven, og er nødvendig i ett demokratisk samfunn av hensyn til å beskytte andres rettigheter og friheter. Foreldrenes rett til ytringsfrihet kan på denne måten sette begrensninger for barns rett til privatliv. Dette vil jeg komme tilbake til lenger nede.

3.2.3 Hvilket vern har barn som blir eksponert i sosiale medier etter EMK artikkel 8?

Det foreligger så vidt meg bekjent ingen dommer fra EMD hvor temaet har vært eksponering av barn i sosiale medier. EMD har imidlertid gitt uttrykk for at EMK er "a living instrument", og at konvensjonen må være gjenstand for dynamisk tolkning.⁵³ Rettighetene i EMK skal

⁴⁸ *Christine Goodwin v. The United Kingdom*, avsnitt 70, saksnummer 28957/95

⁴⁹ Se for eksempel *Niemietz v Tyskland*, A251-B (1992), saksnummer 13710/88

⁵⁰ *Niemietz v Tyskland*, A251-B (1992), punkt 29.

⁵¹ *Niemietz v Tyskland*, A251-B (1992), punkt 30-33.

⁵² *A. v Norge* av 9 april 2009, punkt 64, saksnummer 55597/09

⁵³ Se *Tyrer v Storbritannia*, saksnummer 5856/72.

dermed tolkes i tråd med samfunnsutviklingen, og tolkningen må videre ha grunnlag i ordlyd eller domsavgjørelser.⁵⁴ Det ligger således til EMD's virksomhet å videreutvikle konvensjonen slik at denne er i tråd med samfunnsutviklingen. Som følge av dette er det nærliggende å anta at den teknologiske utviklingen og økende bruk av sosiale medier i samfunnet, vil være viktige momenter retten må vurdere, hvorvidt et spørsmål om eksponering i sosiale medier er et inngrep i privatlivet.

Etter sin ordlyd tildeler EMK artikkel 8 *enhver* rett til vern av sitt privatliv, dette omfatter følgelig også barn. Videre regulerer EMK forhold hvor private krenker hverandres rett til privatliv.⁵⁵ På denne måten har barn også rett til beskyttelse etter EMK artikkel 8. Dette kan også leses av *Reklos and Davourlis v Greece*,⁵⁶ som gjaldt bilder av et nyfødt barn, tatt av en profesjonell fotograf på en fødeklinikk. Bildene var tatt uten at foreldrene hadde samtykket, og hensikten med fotograferingen var å selge bildene til foreldrene. Foreldrene krevde å få negativene utlevert, noe fødeklinikken nektet. Til dette fremholdt retten at "private life" var et bredt begrep, som omfattet retten til sin identitet. Det understrekes at en persons bilde avslører unike egenskaper, og utgjør på denne måten en av de viktigste egenskapene til hans eller hennes personlighet.⁵⁷ Retten kom i denne avgjørelsen til at greske domstoler ikke hadde tatt tilstrekkelig med skritt for å sikre barnets rett til privatliv.⁵⁸ Det forelå dermed et brudd på EMK artikkel 8.

Denne dommen bygger på barns rett til beskyttelse av sin unike identitet, og viser at barns rett til beskyttelse gjelder fra dag én. Et nyfødt barn har dermed også rett til vern av sitt privatliv, på lik linje med eldre barn. I denne dommen var spørsmålet hvem som eide retten til bilder /negativer tatt av barnet, altså oppbevaring av personopplysninger.

Det neste spørsmålet som må reises, er om eksponering i sosiale medier vil være et inngrep i privatlivet. EMD har som vist over tolket begrepet privatliv vidt. Med dette som bakgrunn antas det at eksponering av bilder i sosiale medier, vil utgjøre et inngrep i barns rett til privatliv. At eksponering av bilder i media er et inngrep i privatlivet ble blant annet slått fast av EMD i *Von Hannover v Germany*.⁵⁹ Dommen omhandlet Prinsesse Caroline Von Hannover, som fra begynnelsen av 1990-tallet aksjonerte i en rekke europeiske land for å hindre at det ble gjengitt fotografier fra hennes privatliv i pressen. Spørsmålet i denne

⁵⁴ Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge 2016 s. 26

⁵⁵ Se for eksempel *Lillo-Stenberg and Sæther v Norway*, saksnummer 13258/09

⁵⁶ *Reklos and Davourlis v Greece*, saksnummer 1234/05

⁵⁷ Smiths sammendrag av "Reklos and Davourlis v. Greece 2009 01 15, avsnitt 40": Smith (2011) s.106 – 126.

⁵⁸ *Reklos and Davourlis v. Greece 2009 01 15, avsnitt 43*

⁵⁹ *Von Hannover v Germany 2004 06 24. saksnummer 59320/00*

dommen var om bilder av Prinsesse Caroline, publisert i tyske ukeblader, var et inngrep i prinsessens rett til privatliv. Bildene viste henne i hverdagslige situasjoner, blant annet på shopping, resturat-besøk, på hesteryggen, samt med barna.⁶⁰

Ved dom av 15 desember 1999 gav den tyske Forfatningsdomstolen Prinsesse Caroline medhold med hensyn til bilder som gjengav henne sammen med barna. Forfatningsdomstolen uttalte i denne sammenhengen, at barn har et større behov for beskyttelse enn voksne personer. Før saken kom til EMD ga The Burda publishing company en særskilt erklæring om at de tre fotografiene med barna ikke skulle bli publisert igjen.⁶¹ EMD fastslo derfor innledningsvis at ” The Court notes at the outset that the photos of the applicant with her children are no longer the subject of this application”.⁶² EMD tar på bakgrunn av dette, ikke stilling til barnas rett til privatliv.

EMD fant enstemmig at det hadde forekommet et brudd på retten til privatliv, jf. EMK artikkel 8, ved at det hadde blitt publisert en rekke fotografier av Prinsesse Caroline i tyske magasiner. Drøftelsen i dommen bygger på pressens rett til ytringsfrihet, veid opp mot klagerens rett til privatliv. Det ble lagt vekt på at bildene tatt av prinsessen, ikke hadde offentlighetens interesse. Bildene var tatt for å tilfredsstille nysgjerrigheten til ukebladlesere, hva angår detaljer rundt prinsessens privatliv.⁶³

Dommen viser at selv en ”offentlig person” har rett til vern av sitt privatliv, der hvor handlingene ikke er av offentlighetens interesse. En offentlig person må i hverdagslige situasjoner, kunne sammenlignes med en vanlig privat person. I alle tilfelle taler en rimelighetsvurdering for at også en privat person vil ha rett på vern av sitt privatliv i samme situasjoner. På denne måten tilsier resultatet i dommen, at EMK artikkel 8 også beskytter mot en offentliggjøring av bilder, selv uten sensitivt innhold. Det fremkommer ikke av konvensjonsteksten at det er ulikt vern etter hvilket media offentliggjøringen skjer i. Hvorvidt eksponeringen forekommer i sosiale medier, eller andre medier må antas å være irrelevant. Dette da det avgjørende kriterier må være om privatlivet er delt med offentligheten eller ikke.

Da oppgavens problemstilling er barn som eksponeres i sosiale medier av sine foreldre, må det derfor drøftes om andre problemstillinger reiser seg når det ikke er media, men foreldrene selv som gjør inngrep i barnas privatliv. Som nevnt over er retten til vern av privatlivet ikke absolutt. Ettersom barn har en selvstendig rettighet til respekt for sitt privatliv, må

⁶⁰ Von Hannover v Germany 2004 06 24: avsnitt 11-17.

⁶¹ Smith (2011) s.106 – 126.

⁶² Von Hannover v Germany 2004 06 24 avsnitt 48.

⁶³ Von Hannover v Germany 2004 06 24: avsnitt 65

begrensninger i barnets rettigheter begrunnes. En begrunnelse kan være foreldrenes rett til ytringsfrihet, jf. EMK artikkel 8 2 ledd. Ytringsfriheten regnes som en forutsetning for demokratiet og som en av de mest grunnleggende av menneskerettighetene. Den er hjemlet i EMK artikkel 10, og i Grunnloven §100. Ytringsfriheten omhandler blant annet foreldrenes rett til å offentliggjøre bilder og informasjon i sosiale medier. Det følger i midlertid av EMK artikkel 10 andre ledd, at personvernet kan være en begrensning i ytringsfriheten. Foreldrenes rett til ytringsfrihet og barnas rett til privatliv er således to grunnleggende rettigheter med en svært sterk rettsstilling, og det er i dette tilfelle tale om to motstridende rettigheter. I en vurdering av hvilken rettighet som vil føre frem, må det foretas en skjønnsmessig avveining mellom rettighetene. I *Von Hannover v Germany*, ser en for eksempel at pressens rett til ytringsfrihet måtte vike for prinsesse Carolines rett til vern av privatlivet, begrunnet med at bildene ikke hadde offentlighetens interesse. I *Reklos and Davourlis v Greece* slås det hardt ned når andre enn foreldrene krenker barnets rett til privatliv, på denne måten gir EMD uttrykk for at privatlivet er av stor verdi for barnet.

I vurderingen av hvilken rettighet som vil føre frem, må det foretas en forholdsmessighetsvurdering mellom barnets rett til privatliv, og foreldrenes rett til ytringsfrihet. Her bør det blant annet tas hensyn til hvilke rettigheter man står ovenfor, hvem som rammes av begrensningen, hvordan man blir rammet, hvor mange som blir rammet og formålet med begrensningen.⁶⁴ Dersom det er et barn som får sin rettighet begrenset, er det også nærliggende å anta at hensynet til *barnets beste* må inngå i forholdsmessighetsvurderingen.⁶⁵ Hvert enkelt tilfelle må altså vurderes konkret, og på denne måten kan forskjellige tilfeller føre til ulikt resultat.

For å oppsummere, vil offentliggjøring av barns privatliv i sosiale medier være et inngrep i barns rett til privatliv etter EMK artikkel 8. EMK regulerer også forhold hvor private aktører krenker hverandres rett til privatliv. Forhold hvor foreldre deler bilder og historier om barna i sosiale medier, vil følgelig gi barna rett til beskyttelse. Barnets rett til privatliv kan i noen tilfeller begrenses av foreldrenes rett til ytringsfrihet. I slike tilfeller må det foretas en forholdsmessighetsvurdering av hvilken rettighet som skal føre frem. Det er nærliggende å anta at barnets beste, vil være et sentralt moment i denne vurderingen.

⁶⁴ Dokument 16 (2011-2012) pkt 13.5.2

⁶⁵ EMD har blant annet vist til BK artikkel 3 nr.1 i *Nunez v. Norway* (avsnitt 78), "However, the Court will examine whether particular regard to the children's best interest would nonetheless upset the fair balance under Article 8". Domstolen vil altså vurdere om en utvisning er uforholdsmessig av hensyn til barnas beste.

Håndhevelsen av regelverket, der hvor foreldrene har krenket barnets rettigheter, kan videre reise problemer. Dette vil bli drøftet i avsnitt 6 under en rettspolitikk vurdering.

4 Nasjonal Rett

4.1 Grunnloven

4.1.1 Grunnloven § 102 – Retten til privatliv

Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. Husransakelse må ikke finne sted, unntatt i kriminelle tilfeller.

Statens myndigheter skal sikre et vern om den personlige integritet.

Paragraf 102 omhandler privatliv, personvern og personopplysningsvern. Disse rettighetene var kun i begrenset utstrekning grunnlovs-beskyttet tidligere. For eksempel i unntaket fra ytringsfriheten i den opprinnelige grunnlovens § 100, for forsettlige og falske ærekrenkelser. Videre var privatlivets fred vernet på ulovfestet grunnlag.⁶⁶ Da Lønning-utvalget utformet forslag til grunnloven § 102, var formuleringene de benyttet ment å omfatte personvern i vid forstand, og privatlivets fred i mer snever forstand. Begrunnelsen for en slik løsning forklares ut i fra forholdet mellom den eldre tradisjon og de utfordringer personvernet og personopplysningsvernet trolig står overfor i tiden som kommer.⁶⁷

Grunnloven § 102 1. ledd omhandler privatlivets fred. Utvalget viser til at formuleringen minner om EMK artikkel 8.⁶⁸ Høyesterett har i denne sammenhengen uttalt at grunnloven § 102, skal tolkes i lys av sine folkerettslige forbilder,⁶⁹ og fremhever også at likhetstrekkene til EMK artikkel 8 er store. Det legges følgelig til grunn at tolkning og virkeområdet for *privatliv*, vil være det samme som etter EMK artikkel 8. I punk 3.2.3 kom jeg frem til at en eksponering i sosiale medier utgjør et inngrep i retten til privatliv etter EMK artikkel 8, dette må således også gjelde etter grunnloven § 102 1. ledd.

⁶⁶ Se for eksempel Rt 1977 s.1035 (Sykejournal) og Rt 1991 s. 616 (Gatekjøkken)

⁶⁷ Dokument 16 (2011-2012) pkt 30.6.6.2

⁶⁸ Dokument 16 (2011-2012) pkt 30.6.6.2

⁶⁹ Rt 2015 s. 93 avsnitt 57. ” Bestemmelsen kom inn ved grunnlovsreformen i mai 2014, og bygger blant annet på FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 17 og EMK artikkel 8. Likhetstrekkene med EMK er store. Jeg legger til grunn at § 102 skal tolkes i lys av de folkerettslige forbildene, men likevel slik at fremtidig praksis fra de internasjonale håndhevingsorganene ikke har samme prejudikatsvirkning ved grunnlovstolkningen som ved tolkningen av de parallelle konvensjonsbestemmelsene: Det er etter vår forfatning Høyesterett - ikke de internasjonale håndhevingsorganene - som har ansvaret for å tolke, avklare og utvikle Grunnlovens menneskerettsbestemmelser.”

Grunnloven § 102 2 ledd, omhandler vern om den personlige integritet, i lys av personvern-kommisjonens definisjon av personvern i vid forstand.⁷⁰ Personvernverskommisjonens definisjon av personvern omfatter også retten til vern av privatliv. På bakgrunn av dette vil det også være et inngrep i den personlige integritet, dersom en blir eksponert i sosiale medier, jf. grunnloven § 102 2.ledd.

På samme måte som BK artikkel 16 og EMK artikkel 8, er retten til privatliv i grunnloven ikke absolutt, jf. Rt. 2015 s 93 (avsnitt 60), hvor høyesterett uttalte følgende: ”I tråd med de folkerettslige bestemmelsene som var mønster for denne delen av § 102, vil det være tillatt å gripe inn i rettighetene etter første ledd første punktum dersom tiltaket har tilstrekkelig hjemmel, forfølger et legitimt formål og er forholdsmessig”.

En slik begrensning i retten til respekt for privatlivet, kan for eksempel være foreldrenes rett til ytringsfrihet etter grunnloven § 100. Ytringsfriheten har tilstrekkelig hjemmel og følger et legitimt formål. Det må følgelig foretas en forholdsmessighetsvurdering mellom barnets rett til privatliv og foreldrenes rett til ytringsfrihet. ”I forholdsmessighetsvurderingen bør det bl.a. tas hensyn til hvilke rettigheter man står overfor, hvem som rammes av begrensningen, hvordan vedkommende rammes, hvor mange som rammes og formålet med begrensningen. Dette er kriterier som både Høyesterett og EMD legger vekt på i dag, og som bør inkluderes i en forholdsmessighetsvurdering”.⁷¹ Nå barn rammes av begrensningen i § 102, må barnets beste være en del av vurderingen jf. grunnloven § 104, BK artikkel 16 og barneloven § 30. Om forholdet til barnets beste etter grunnloven 104 2 ledd, har høyesterett uttalt ”det er nærforbindelse mellom privatliv og regelen om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Grunnloven § 102 og § 104 er på dette området komplementære, slik at barnets interesser inngår som et tungtveiende element ved forholdsmessighetsvurderingen etter grunnloven § 102”.⁷²

Hvilken rettighet som vinner frem, må på denne måten vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Forskjellige tilfeller vil følgelig kunne føre til ulike resultater. Når retten til privatliv begrenses for barn, skal imidlertid barnets interesser inngå som et tungtveiende moment i vurderingen.

⁷⁰ se avsnitt 1.3.2

⁷¹ Dokument 16 (2011-2012) punkt 13.05.2

⁷² Rt 2015 s 93 avsnitt 66. En kenyansk kvinne og mor til et norsk født barn, ble utvist av UDI, på bakgrunn av ulovlig opphold og uriktige opplysninger om sin identitet. Høyesterett tok stilling til om utvisningsvedtak var ugyldig, på bakgrunn av EMK artikkel 8 og grunnloven § 102.

Vernet om den personlige integritet i andre ledd, er formulert slik at det er staten som tildeles en plikt til å sikre den enkeltes personlige integritet. Da den personlige integritet, som nevnt ovenfor, er ment å omfatte personvern i vid forstand, vil dette innebære at retten til respekt for privatliv, familie liv, hjem og kommunikasjon av denne grunn, også vil falle inn under andre ledd. Dermed blir disse rettigheten vernet både som en individuell rettighet og som en plikt for statens myndighet.

For å oppsummere, gir grunnloven § 102 1 ledd, barn rett til beskyttelse mot at privatlivet eksponeres i sosiale medier. Dette vernet gjelder selv der hvor det er foreldrene som gjør inngrep i barnets rett til privatliv. Retten til privatliv er videre ikke absolutt. Av denne grunn kan foreldrenes rett til ytringsfrihet sette begrensninger for barnets rett til privatliv. I slike tilfeller må det foretas en forholdsmessighetsvurdering av de to motstridende rettighetene, og høyesterett har i slike tilfeller uttalt at hensynet til barnets beste må inngå som et tungtveiende moment i denne vurderingen.

4.1.2 Grunnloven § 104 – Barns menneskerettigheter

Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.

I formuleringen «Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd» ligger det at barn ikke har mindre verdi enn voksne.⁷³ Grunnloven § 104 beskytter videre to av de fire sentrale prinsippene i FNs barnekonvensjon, prinsippet om barnets beste jf. artikkel 3 nr. 1 og barnets rett til å bli hørt jf. artikkel 12. Barnets rett til å bli hørt, kommer til uttrykk i første ledd 2.pkt., mens barnets beste, kommer til uttrykk i bestemmelsens annet ledd.

Vedrørende tolkningen av barnets beste, jf. grunnloven § 104 annet ledd, uttaler Høyesterett i Rt.2015 s 93 at bestemmelsen skal tolkes i lys av sine folkerettslige forbilder jf. BK artikkel 3

⁷³ Dokument 16 (2011-2012) pkt 32.5.2

nr. 1.⁷⁴ Høyesterett viser videre til generell kommentar fra barnekomiteen om artikkel 3 nr. 1, og uttrykker følgelig at internasjonal tolkningspraksis, hva angår forståelsen av barnets beste vil være relevant.⁷⁵ Av denne grunn viser jeg til vurderingene gjort under punkt 3.1.2.

”Barn har rett til vern om sin personlige integritet” i grunnloven § 104 tredje ledd, er en formulering som tildeler barn en individuell rettighet. Dette begrunnes i forarbeidene med ”at barn er særlig sårbare, og at de i større utstrekning enn myndigpersoner trenger myndighetenes hjelp for å beskytte sin personlige integritet”.⁷⁶ Vedrørende den rettslig betydningen, uttaler utvalget at ”en grunnlovsbestemmelse om barns rettigheter vil i første omgang være at bestemmelsen vil kunne fungere som et tolkningsmoment ved fortolkningen av annen lovgivning. Både forvaltning og domstoler vil kunne trekke bestemmelsene i grunnloven inn i vurderingen der det er tvil om hvordan annen lovgivning skal forstås”.⁷⁷ En individuell rettighet for barnet, vil i sin ytterste konsekvens åpne for at barnet kan gå til søksmål mot statens myndighet, med krav om bedre beskyttelse enn de har fått tilbud om i dag.⁷⁸ Dette vil særlig være aktuelt i de tilfeller hvor myndighetene er klar over barnets forhold, men ikke iverksetter tiltak for å beskytte barnet.⁷⁹ Det er barnet, eller noen som handler på vegnet av barnet, som da kan kreve bedre beskyttelse.

Som argument for at barn burde innrømmes en beskyttelse av sin personlige integritet i grunnloven, ble følgende vektlagt: ”Det er likevel på det rene at det med tiden kan utvikle seg nye måter å angripe barns personlige integritet på: Internett har for eksempel ledet til økt fare for eksponering også av barn, en fare som var ukjent for bare et par tiår siden”.⁸⁰ Høyesterett uttalte i Rt. 2015 s.93 at ”det er nær forbindelse mellom privatliv og regelen om at barnets beste skal være ett grunnleggende hensyn”. Det er følgelig nærliggende å anta at barns rett til vern om sin personlige integritet, også må sees i sammenheng med hensynet til barnet beste, jf. grunnloven § 104 annet ledd. Den personlige integritet bør også sees i sammenheng med barnets rett til å bli hørt jf. grunnloven §104 første ledd annet punkt. En slik forståelse av grunnloven § 104 tredje ledd, vil følgelig samsvare med barnekomiteens forståelse av BK artikkel 16, og at denne skal tolkes i lys av barnets beste jf. artikkel 3 nr.1 og barnets rett til å bli hørt jf. artikkel 12.

⁷⁴ Rt. 2015 s 93, avsnitt 63

⁷⁵ Rt. 2015 s 93, avsnitt 63

⁷⁶ Dokument 16 (2011-2012) pkt 32.5.5

⁷⁷ Dokument 16 (2011-2012) pkt 32.5.1

⁷⁸ Dokument 16 (2011-2012) pkt 32.5.1

⁷⁹ Dokument 16 (2011-2012) pkt 32.5.1

⁸⁰ Dokument 16 (2011-2012) pkt 32.5.5

Personlig integritet i grunnloven § 104, er videre ment å omfatte alt fra ”rett til beskyttelse mot alvorlige integritetskrenkninger som vold, mishandling og seksuell utnyttelse. Men også mindre alvorlige inngrep i den personlige integritet kan være omfattet, for eksempel utidig og unødvendig innblanding i barnets privatliv. I all hovedsak vil de mindre inngripende forholdene imidlertid være regulert av en grunnlovsbestemmelse om retten til respekt for privatliv”,⁸¹ jf. grunnloven § 102. Dette tyder på at alvorret av det som eksponeres i sosiale medier, vil være avgjørende for om barnets rett til beskyttelse faller inn under grunnloven § 102 eller grunnloven §104 3 ledd. Unnsett vil barn som eksponeres i sosiale medier ha lovens beskyttelse.

For å oppsummere: Dersom barn eksponeres i sosiale medier, kan dette være et inngrep i den personlige integritet jf. grunnloven § 104 tredje ledd. *Personlig integritet* er i det vesentlige ment å fange opp de mest alvorlige tilfeller av inngrep, som for eksempel vold og mishandling. For å avgjøre om et forhold har vern etter grunnloven § 104 3 ledd, må følgelig alvorret i det som eksponeres legges til grunn. Mindre alvorlige inngrep vil uansett ha beskyttelse etter grunnloven § 102, og retten til privat liv.

4.2 Barneloven

4.2.1 Barneloven § 30 - Innholdet i foreldreansvaret

Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som §§ 31 og 33 set. Foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov.

Foreldrene er etter ordlyden gitt en rett og plikt til å ta avgjørelser for barnet i personlige forhold. Denne retten blir omtalt som ”bestemmelsesretten”. Personlige forhold kan være alt fra ”hvor barnet skal bo, medisinske forhold, utstedelse av pass, valg av type skole, navnevalg, samtykke til adopsjon mv”.⁸² Mindre viktige forhold omfattes også, som blant annet ”hva barnet skal spise, hvilke klær det skal gå med, fritidsysler, etc.”⁸³ På bakgrunn av dette legges det til grunn, at avgjørelser vedrørende barns personvern, også må betraktes som personlige forhold. Dette tilsier at utgangspunktet etter norsk rett, er at foreldrene kan eksponere barna som de vil.

⁸¹ Dokument 16 (2011-2012) pkt. 32.5.5

⁸² Ot.prp. nr 56 (1996-1997) s 39. og s. 56.

⁸³ Kristin Sandberg 11.11.2010 for norsk Lovkommentar Note (71)

<https://min.rettsdata.no/#/Dokument/gL19810408z2D7z2EzA730?noteid=gN19810408z2D7z2E72>

(sist sett 26.10.16)

Bestemmelsesretten er ikke absolutt, og begrenses for det første ved at foreldreansvaret skal utøves ut fra barnets interesser og behov, jf. § 30 siste setning. Barneloven inneholder på denne måten prinsippet om barnets beste jf. BK artikkel 3 nr. 1. Ytterligere begrensninger i foreldreansvaret er barnets med- og selvbestemmelses-rett, jf. barneloven §§ 31 og 33.

Hvilken betydning har det at foreldreansvaret skal utøves ut fra barnet sine interesser og behov. Forarbeidene understreker at formuleringen er ment å tydeliggjøre at foreldreansvaret ikke er gitt foreldrene for deres egen skyld.⁸⁴ Foreldrene må av denne grunn vurdere hva som vil gagne barnet både på kort og lang sikt, før avgjørelser vedrørende personlige forhold treffes. Det er således barnets interesser, ikke foreldrenes, som skal vektlegges. At en avgjørelse ikke er til direkte skade for barnet, tilsier nødvendigvis ikke at den er til barnets beste. I en familie må det naturlig nok også tas hensyn til andre familiemedlemmer, barnets interesser kan derfor ikke være avgjørende helt på egenhånd. Dette betyr imidlertid at barnets interesser skal være et styrende moment i en helhetsvurdering.⁸⁵

Hensynet til barnets beste, setter som nevnt over begrensninger for foreldrenes bestemmelsesrett jf. barneloven § 30 siste setning. Dette ved at foreldreansvaret skal utøves ut fra *barnets* interesser og behov. Foreldrene må av denne grunn vurdere om det er i barnets interesse eller barnets behov, at personopplysninger om barnet deles i sosiale medier. Hvordan dette vurderes, er underlagt foreldrenes skjønn. Det må videre foretas en skjønnsmessig vurdering av foreldrene i hvert enkelt tilfelle.

Forholdet mellom foreldre og barn er underlagt retten til respekt for familieliv, jf. EMK artikkel 8, SP artikkel 17 og Grunnloven § 102. I denne sammenheng må det imidlertid påpekes at det vil være vanskelig å håndheve barneloven § 30 i praksis, på hvilken måte skal staten gripe inn i forholdet mellom barn og foreldre? Det er i norsk rettstradisjon strenge regler for når og hvordan det offentlige kan gripe inn i familielivet, som for eksempel i barnevernloven⁸⁶. Det kan for eksempel ikke foretas inngrep ut fra en ren vurdering av hva som er best for barnet.⁸⁷ Det skal på denne måten mye til for at staten kan gripe inn i tilfeller hvor foreldre eksponerer barn i sosiale medier.

4.2.2 Barneloven § 31 - Rett for barnet til å være med på avgjørelser

⁸⁴ Se NOU 1977: 35 s 123, sp1

⁸⁵ Se NOU 1977: 35 s 46 og 123

⁸⁶ Lov 17 juli 1992 nr.100 om barneverntjenester (barnevernloven)

⁸⁷ Bendiksen og Haugli 2015, side 163 avsnitt 13.2

Etter kvart som barnet blir i stand til å danne seg egne synspunkt på det saka dreiar seg om, skal foreldra høyre kva barnet har å seie før dei tek avgjerd om personlege forhold for barnet. Dei skal leggje vekt på det barnet meiner alt etter kor gammalt og modent barnet er.

Det same gjeld for andre som barnet bur hos eller som har med barnet å gjere.

Eit barn som er fylt sju år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkt, skal få informasjon og høve til å seie meininga si før det blir teke avgjerd om personlege forhold for barnet, mellom anna om foreldreansvaret, kvar barnet skal bu fast og samvær. Meininga til barnet skal bli vektlagt etter alder og modning. Når barnet er fylt 12 år, skal det leggjast stor vekt på kva barnet meiner.

Denne bestemmelsen ble endret i 2003 i forbindelse med at FNs Barnekonvensjon ble inkorporert i menneskerettsloven⁸⁸. Første og andre punktum ble med dette brakt i nærmere samsvar med ordlyden i BK artikkel 12 nr. 1, uten at dette var ment å innebære noen endring i realiteten.⁸⁹

Barneloven § 31 regulerer barns medbestemmelsesrett. Det er de områdene hvor foreldrene i kraft av foreldreansvaret har fått bestemmelsesrett og plikt, at barnet skal ha medbestemmelsesrett.⁹⁰ Medbestemmelsesretten gjelder således *alle* avgjørelser om personlige forhold.⁹¹ Da medbestemmelsesretten gir barnet en rett til å bli inkludert i avgjørelser som skal treffes, kan foreldrene ikke avgjøre personlige forhold om barnet helt på egenhånd. Ordlyden i første ledd tildeler foreldrene en *plikt* til å høre barnets synspunkter, *før* avgjørelser om personlige forhold treffes, jf. Barneloven § 31 første ledd, første punktum. I sammenheng med barnets rett til å uttale seg, foreligger det også en rett til å få informasjon om forholdet.⁹² Uten informasjon om, vil det være vanskelig for barnet ”å danne seg egne synspunkter om det saken dreier seg om”, jf. første ledd, første setning.

Etter barneloven § 31 annet ledd, har barnet en rett til å uttale seg fra det fyller 7 år. Dette innebærer at barn over 7 år skal gis anledning til å legge frem sitt syn i spørsmål som blant annet omhandler deres personvern. Denne retten er ment å være ubetinget.⁹³ Bestemmelsen

⁸⁸ Ot.prp. nr 29 (2002-2003) s 81

⁸⁹ Ot.prp. nr 29 (2002-2003) s 81.

⁹⁰ Se oppgavens punkt 4.2.1

⁹¹ Se punkt 4.2.1 for utdypelse av ”personlige forhold”

⁹² Jf bl § 31 annet ledd første setning. Regelen om informasjon ble innført ved Lov om endring i barnelova 21.juni 2013 nr 62. Med virkning fra 1. Januar 2014.

⁹³ Se Ot.prp.nr 29 (2002-2003) s. 61 og 81.

utelukker følgelig ikke at barn under 7 år kan bli hørt. Foreldrene har således en plikt til å høre barnets mening etter fylte 7 år. I BK artikkel 12 er det ikke satt noen nedre aldersgrense for når et barn skal høres. Vilkåret for retten til å bli hørt etter artikkel 12, er at barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter, og barnets mening skal vektlegges i samsvar med alder og utvikling. Barnekomiteen understreker at alder ikke må være noen hindring for barnets rett til å bli hørt, og fraråder at det enkeltland setter en nedre aldersgrense for når barnets rett inntreter⁹⁴. Selv om det i forarbeidene til barneloven er uttalt at det ikke er ment å være noen reell forskjell på barneloven § 31 og BK artikkel 12,⁹⁵ må det likevel spørres om en 7 årsgrense kan oppfattes slik. Som nevnt fra råder barnekomiteen at det settes en aldersgrense, men dette strider ikke nødvendigvis mot barnekonvensjonen, så lenge aldersgrensen suppleres med en skjønnsmessig regel for barn som er yngre, jf. barneloven § 31 første ledd.⁹⁶ Forutsetningen for at dette ikke er i strid med barnekonvensjonen, må være at det settes i verk tiltak for å sikre at også barn under 7 år får rett til å uttale seg i samsvar med sin modenhet.⁹⁷ I lys av barnekomiteens anbefaling ville en bedre løsning likevel ha vært en regel uten aldersgrense.

Ordlyden i § 31 tilsier på denne måten at, før foreldrene kan dele personopplysninger om barn på over 7 år i sosiale medier, skal barnet få si sin mening om saken. Hva angår barn under 7 år, må det vurderes om de har forutsetninger for å ta standpunkt til spørsmålet. Dersom barnet innehar slike forutsetninger, skal også de få si sin mening. Forarbeidene har nevnt følgende punkter som betydningsfulle tolkningsmomenter, knyttet til om barnet forstår rekkevidden av spørsmålet, ”hvor fast barnet er i sin oppfatning og hva bakgrunnen for standpunktet er ”.⁹⁸

Foreldrenes rett til å ta avgjørelser om barna i personlige forhold, er ikke absolutt jf. barneloven § 30. Avgjørelser skal treffes ut fra barnets interesser og behov, samt at barnets medbestemmelsesrett skal vektlegges etter hvor gammelt og modent barnet er. Vekten må videre avgjøres ut fra hva spørsmålet gjelder, og hvem andre det berører⁹⁹. Fra fylte 12 år skal barnets mening tillegges stor vekt.¹⁰⁰ Det er foreldrene som må foreta en konkret vurdering, og vekten til medbestemmelsesretten er på denne måten underlagt foreldrenes skjønn.

⁹⁴ FNs barnekomité's General Comment No 12. Avsnitt 20-21.

⁹⁵ Ot.prp. nr. 29 (2002-2003) pkt. 10.5, til lov nr. 40/2003

⁹⁶ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2016) s.104

⁹⁷ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2016) s.104

⁹⁸ Se NOU 1977:35 s. 123-124

⁹⁹ Se NOU 1977:35 s. 123-124

¹⁰⁰ Jf. barneloven § 31 annet ledd.

For å oppsummere, bør barnet få si sin mening om saken, før foreldrene kan dele personopplysninger om dem i sosiale medier. Fra barnet er fylt 7 år, er denne retten ubetinget. Hva angår barn under 7 år, må det vurderes om de har forutsetninger for å ta standpunkt til spørsmålet, har de slike forutsetninger, skal de også få si sin mening. Videre skal barnets mening tillegges stor vekt ved fylte 12 år. I praksis er vurderingen av hvordan medbestemmelsesretten skal vektlegges, underlagt foreldrenes skjønn. Som nevnt avslutningsvis i punkt 4.2.1, skal også barnets interesser og behov inngå i vurderingen. Trekker barnets mening og barnets interesser/behov i samme retning, bør dette telle tyngre enn om kun en av dem tilsa at en offentliggjøring av personopplysninger ikke burde skje. Foreldrene bør i slike tilfeller unngå å offentligjøre personopplysninger om barna i sosiale medier.

4.2.3 Barneloven § 33 - Barnets selvråderett

Foreldra skal gje barnet stendig større sjølvråderett med alderen og fram til det fyller 18 år.

Barneloven § 33 er en generell bestemmelsen om barns selvbestemmelsesrett. Regelen pålegger etter sin ordlyd foreldrene å gi barnet stadig større selvbestemmelsesrett med alderen, frem til det er myndig. Det ligger følgelig til foreldrene å avgjøre hva barnet skal få bestemme.

Det fremkommer ikke av ordlyden at selvbestemmelsesretten knytter seg til personlige forhold, men dette kan leses av sammenhengen til medbestemmelsesretten og av forarbeidene.¹⁰¹ Av forarbeidene følger det at ”foreldrene skal la barnet få en stadig mer selvstendig stilling med alderen. Allerede fra barnet er forholdsvis lite, vil denne regelen få betydning i utpreget personlige spørsmål, f.eks. om hva slags klær som skal kjøpes til barnet eller om hvem det skal omgås”.¹⁰² Norsk Lovkommentar til barneloven § 33 av Kirsten Sandberg peker også i denne retningen.¹⁰³ ”I de helt dagligdagse spørsmål som klær, hårfasong, hva barnet skal ha på maten, er det naturlig at barnet får bestemme ganske tidlig. Det må likevel skje innen visse grenser, som følger av omsorgsplikten”.

¹⁰¹ NOU 1977: 35 side 125.

¹⁰² NOU 1977: 35 side 125.

¹⁰³ Gyldendals Rettsdata, Norsk Lovkommentar ved Kirten Sandberg, Note 82.

<https://min.rettsdata.no/#/Dokument/gL19810408z2D7z2EzA730?noteid=gN19810408z2D7z2E72,gN19810408z2D7z2E82>

Et neste spørsmål blir således når selvbestemmelsesretten inntreter. Karl Harald Søvig skriver i sin utredning av Norges utfordringer i møte med barnekonvensjonen at ”tidspunktet for selvbestemmelse avhenger av barnets alder, modenhet og hva slags opplysninger det er snakk om”.¹⁰⁴ Norsk Lovkommentar av Kirsten Sandberg faller også ned på samme konklusjon. ”Klare aldersgrenser er det vanskelig å sette opp, idet hvem som skal ha siste ord vil avhenge av typen spørsmål og av barnets alder og modenhet. Men generelt kan sies at i den grad barnet selv er i stand til å ivareta sine egne interesser på en forsvarlig måte, faller begrunnelsen for foreldrenes bestemmelsesrett bort, og barnet bør få bestemme selv”.¹⁰⁵

Datatilsynet benytter en veiledende myndighetsalder på 15 år, når det gjelder personvern.¹⁰⁶ Da det ikke finnes hjemmel i lov som nedfeller denne aldersgrensen, kan aldersgrensen av denne grunn ikke være absolutt. Ved å trekke paralleller til andre rettsområder kan en for eksempel se, at ved fylte 16 år har barnet full selvbestemmelsesrett ved medisinske inngrep eller medisinsk behandling, jf. Pasient- og brukerrettighetsloven,¹⁰⁷ § 4-4 første ledd. Både helse og personvern omfattes for eksempel av begrepet privatliv etter EMK artikkel 8, SP artikkel 17 og BK artikkel 16, samt grunnlovens § 102. Er en moden nok til å ha selvbestemmelsesrett i helsespørsmål, taler gode grunner for at en også er moden nok til å inneha selvbestemmelsesrett i personvernspørsmål.

På bakgrunn av overnevnte drøftelse taler gode grunner for at datatilsynets praksis likevel bør respekteres av foreldrene, dersom barnet er modent og i stand til å ivareta sine egne interesser på en forsvarlig måte.

4.2.4 Barnets mulighet til å nekte å bli eksponert i sosiale medier

Ordlyden i § 33, tilsier at barn selv skal kunne bestemme om de skal eksponeres i sosiale medier etter hvert som de blir eldre. Lucy Smith uttaler i sin artikkel om barn og personvern at ”Gode grunner taler for at barn har en videre nektelseskompetanse enn samtykkekompetanse, i alle fall når det gjelder offentliggjøring av bilder. Det krever en mindre grad av modenhet for å vite at man ikke ønsker at et bilde skal offentliggjøres, enn å forstå de

¹⁰⁴ Søvig, (2009)

¹⁰⁵ Gyldendals Rettsdata, Norsk Lovkommentar ved Kirsten Sandberg, Note 82.

¹⁰⁶ I NOU 2011: 20 Ungdom, makt og medvirkning (barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet) blir det vist til en veiledende ”myndighetsalder” på 15 år. Denne stammer fra Datatilsynets tolkning av gjeldende rett ved barneombudet. Det fremkommer ikke noe klart rettslig grunnlag for denne regel. Det vises til barne-loven §§30, 31 og 33.

¹⁰⁷ Lov 2. Juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter

negative sidene ved å offentliggjøre personopplysninger”.¹⁰⁸ Backer har også uttalt at barn bør kunne nekte bruk av fotografier etter Åndsverkloven § 45c ”fra forholdsvis ung alder – f.eks. 7 år”.¹⁰⁹ Jeg vil i punkt 4.4 ta for meg barns rettigheter etter Åndsverkloven.

Hensynet til barnets beste taler også for at barn bør innrømmes en videre nektelseskompetanse enn samtykkekompetanse. Dersom barn tildeles en større rett til å nekte en offentliggjøring av privatlivet sitt, enn å samtykke til det, vil dette styrke barns rettsvern på området betraktelig. Et fremtidig skadepotensiale vil også være forhindret, spesielt med tanke på mulige ettervirkninger av offentliggjøringen. Og ved at privatlivet ikke eksponeres, vil foreldrene på denne måten være hundre prosent sikre på at barnas rett til personvern i sosiale medier er i behold. Dette kan tale for å innrømme barn en større nektelsesrett enn samtykke-rett.

4.2.5 Hvem har rett til å samtykke for barnet i personlige forhold?

Retten til å samtykke er en rett som faller inn under ”avgjørelser om personlige forhold”, og er følgelig omfattet av foreldreansvaret i barneloven § 30. Når det gjelder barn og samtykke, ser vi derfor av regelverket, at det som hovedregel er foreldrene som innehar samtykkekompetansen. Foreldrenes rett til å samtykke på vegne av barna, er i midlertid ikke absolutt, og skal blant annet avgjøres ut fra hva som er til det beste for barnet jf. barneloven § 30.

Foreldrenes rett til å samtykke på vegne av barna begrenses videre av barnets rett til medbestemmelse og selvbestemmelse jf. barneloven §§ 31 og 33. Barn er på denne måten tildelt en rett til å si sin mening før foreldrene kan samtykke på deres vegne, og retten til å bli hørt er ubetinget fra barnet har fylte 7 år, jf. barneloven § 31. Videre skal barnet tildeles stadig større selvbestemmelse med alderen, jf. barneloven § 33. I denne sammenhengen viser praksis fra Datatilsynet, at barnet selv innehar samtykkekompetansen ved fylte 15 år.¹¹⁰ Barn er videre innrømmet en større rett til å nekte samtykke, enn til å samtykke på egenhånd. Dette vil si at i de tilfeller hvor barnet nekter en offentliggjøring av privatlivet sitt i sosiale medier, bør dette legges til grunn av foreldrene.

Av dette kan en se at når barna er helt små, og ikke har mulighet for å uttrykke sine meninger, er det foreldrene som innehar retten til å samtykke på vegne av barnet. Nå barnet evner å sette

¹⁰⁸ Smith, 2011 s.106 – 126.

¹⁰⁹ Backer 2008, side 309.

¹¹⁰ I NOU 2011: 2 Ungdom, makt og medvirkning (barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet) blir det vist til en veiledende ”myndighetsalder” på 15 år. Denne er hentet fra datatilsynets sin praksis.

seg inn i situasjonen, tyder gjeldende rett på at foreldrene og barna i fellesskap kan samtykke, men at barnets rett til å nekte samtykke bør ha avgjørende vekt ved motstrid mellom meningene. Endelig kan barnet ved fylte 15 år, selv samtykke til deling av personopplysninger. Men det må allikevel antas at foreldrene har adgang til å nekte, dersom en deling ikke vil være til det beste for barnet. Samtykke på vegne av barn er en meget komplisert og sammensatt problemstilling, og det kan videre reises spørsmål ved at barn her er innrømmet et svakere vern enn voksne. Dette vil bli drøftet grundigere i den rettspolitiske vurderingen i punkt 5.2.2.

4.3 Personopplysningsloven

4.3.1 Lovens virkeområde

Formålet med personopplysningsloven er å beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom ”behandling av personopplysninger”, jf. personopplysningsloven § 1.

Personopplysninger er ”opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson”, jf. § 2 første ledd. Behandling av personopplysninger defineres som ”enhver bruk av personopplysninger”, som f.eks. innsamling, lagring, utlevering mv, jf. § 2 annet ledd. Videre har loven et saklig begrenset virkeområdet, og det stilles blant annet som vilkår at behandlingen skjer helt eller delvis med elektroniske hjelpemidler, jf. § 3 litra a). Samt at loven ikke omfatter behandling av personopplysninger som den enkelte foretar for rent personlige eller andre private formål, jf. § 3 annet ledd.

Personopplysningsloven regulerer altså enhver bruk av personopplysninger som kan knyttes til en enkeltperson, dersom behandlingen skjer helt eller delvis med elektroniske hjelpemidler. Formålet med behandlingen må heller ikke være rent personlig eller privat.

Hva som inngår i ”rent personlige eller private formål” må utdypes nærmere. Da oppgavens tema er barns rett til personvern i sosiale medier når foreldre eksponerer personlig informasjon om dem, må det vurderes om denne formen for behandling er omfattet av unntaket.

Etter ordlydens naturlige forståelse er det formålet med behandlingen som må være det avgjørende kriteriet. Det at behandlingen skjer i det private hjem vil altså ikke falle inn under unntaket, dersom formålet er knyttet til for eksempel arbeid eller lignende. Når foreldre offentlig personlig informasjon om barna i sosiale medier, kan rekkevidden av

informasjonen som deles være betydelig. Det sosiale mediet Facebook hadde for eksempel per 30 juni 2016 1,71 milliarder aktive brukere den inneværende måneden.¹¹¹ Følgelig kan behandling av personopplysninger i sosiale medier, nå ut til et svært stort antall personer. Med dette som bakgrunn kan det derfor diskuteres om behandling av personopplysninger i sosiale medier kan ansees som ”rent personlig eller private forhold”. I forarbeidene er det uttalt at unntaket også omfatter behandling av personopplysninger, som innebærer at en privat person gjør personopplysninger tilgjengelig for en ubestemt krets av personer (allmennheten), for eksempel ved at det publiseres personopplysninger på en hjemmeside.¹¹² Forarbeidene peker dermed i retning av at foreldres publiseringer i sosiale medier, hva angår barns personvern, ikke faller inn under lovens virkeområde.

Rettspraksis fra EF-domstolen peker i motsatt retning. I sak C-101/01 Lindquist-saken hadde en frivillig ansatt ved en konfirmasjonsskole opprettet en nettside hvor hun publiserte informasjon om seg selv og sine kollegaer. På nettsiden var kollegaene nevnt med fullt navn, og hun beskrev videre på en humoristisk måte hva de arbeidet med, samt litt om hva de gjorde på fritiden. Hun hadde også beskrevet familiesituasjoner og offentliggjort telefonnumrene deres. Bakgrunnen for publiseringen var å gjøre tilgjengelig informasjon som kollegaene hennes kunne ha behov for. Hun hadde imidlertid ikke innhentet samtykke til å legge ut informasjonen og kollegaene var heller ikke informert om nettsiden.¹¹³

EF-domstolen kom til at offentliggjøring av personopplysninger om andre, til et ”indefinite number of people”, herunder en hjemmeside, ikke er omfattet av unntaket for behandling av informasjon i direktivets artikkel 3 annet ledd.¹¹⁴ Direktivets artikkel 3 annet ledd, svarer til personopplysningsloven § 3 annet ledd. EF-domstolen utdyper ikke nærmere hvor grensen for en ”ubestemt krets av personer” trekkes.

Høsten 2015 trådte straffeloven av 2005 i kraft. Straffelovens § 10 definerer hva som menes med ”offentlig sted og offentlig handling”. Paragrafens annet ledd, annen setning lyder ”består handlingen i fremsettelse av et budskap, er den også offentlig når budskapet er frem-satt på en måte som gjør den *egnet til å nå ett større antall personer*” (Min kursiv).

I forarbeidene til loven er det uttalt at alternativet kommer til anvendelse uavhengig av

¹¹¹ Informasjon hentet fra facebook sin hjemme side. <http://newsroom.fb.com/company-info/> (sist sett 30.07.16)

¹¹² Ot.prp. nr 92 (1998-99) s 105.

¹¹³ Case C-101/01 Avsnitt 12-14

¹¹⁴ Case C-101/01 Avsnitt 47

formidlingsform, paragrafen dekker altså handlingen om den er skriftlig, muntlig, billedlig, ved tegn eller symboler osv.¹¹⁵ Alternativet er også medienøytralt, dette vil følgelig si at sosiale medier er omfattet. Det avgjørende er om budskapet er fremsatt på en slik måte som gjør dem egnet til å nå et større antall personer. Forarbeidene uttaler at *et større antall tall personer* må omfatte en gruppe på 20-30 personer.¹¹⁶ Det antas at straffelovens definisjon av ”offentlig” og ”et større antall personer”, også kan ha noe overføringsverdi til tolkningen av personopplysningsloven. Straffeloven med forarbeider, tilsier etter dette at offentliggjøring av personopplysninger som er egnet til å nå en gruppe på 20-30 personer, følgelig ikke vil rammes av unntaket i personopplysningsloven § 3 annet ledd.

Som nevnt under punkt 2.3.3, tilsier Norges forpliktelser etter EØS-avtalen at EF-domstolens forståelse av unntaket i direktivets artikkel 3 annet ledd, også må legges til grunn ved tolkningen av personopplysningslovens § 3 annet ledd. Dette selv om forarbeidene trekker i motsatt retning. Personopplysningsloven regulerer et området som stadig er under utvikling, og hvor nye utfordringer gjør seg gjeldende hele tiden. Forarbeidene til personopplysningsloven er fra 1999, og er således 17 år gamle. Mye har utviklet seg innen personvern og internett siden den tid. Dette taler for at en nyere dom fra EF-domstolen (2003) bør tillegges mer vekt.

For å oppsummer må det etter en naturlig forståelse av ordlyden legges vekt på formålet med behandlingen av personopplysningene. Dersom formålet med behandlingen, tilsier at personopplysningene blir gjort tilgjengelig for en ubestemt krets med personer, legger EF-domstolen til grunn at unntaket § 3 annet ledd, ikke kommer til anvendelse. Selv om forarbeidene til personopplysningsloven trekker i motsatt retning, tilsier Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, sammenholdt med den enorme rettsutviklingen som har funnet sted innen personvern og internett, at EF-domstolens forståelse bør belegges til grunn. Straffeloven med forarbeider, definerer hva som menes med offentlig, det kan følgelig tenkes at denne forståelsen kan ha noe overføringsverdi med tanke på hva som ligger til en ”ubestemt krets av personer” etter personopplysningsloven.

På bakgrunn av overnevnte drøftelse legges det etter dette til grunn at unntaket i personopplysningsloven § 3 annet ledd, ikke kommer til anvendelse i tilfeller hvor foreldre offentliggjør personopplysninger om barn i sosiale medier.

¹¹⁵ Ot.prp. nr.90 (2003-2004) kapittel 12.2.2 s 164 første spalte.

¹¹⁶ Ot.prp. nr.90 (2003-2004) kapittel 30.1 s 409.

4.3.2 Personopplysningsloven § 11 tredje ledd.

Personopplysninger som gjelder barn, skal ikke behandles på en måte som er uforsvarlig av hensyn til barnets beste

Våren 2012 fikk barn en utvidet beskyttelse i personopplysningsloven § 11 tredje ledd. Ordlyden retter seg mot den behandlingsansvarlige, og innebærer både et forbud og en forpliktelse til å ta ekstra hensyn ved håndtering av personopplysninger som gjelder barn.¹¹⁷ Behandlingsansvaret ligger hos den som bestemmer formålet med behandlingen av de aktuelle personopplysningene og hvilke hjelpemidler som skal brukes, jf. personopplysningsloven § 2 nr. 4. På denne måten kan foreldre være behandlingsansvarlige.¹¹⁸

Begrepet ”uforsvarlig” omhandler først og fremst de mer klanderverdige disposisjoner og behandlinger.¹¹⁹ Hva som er uforsvarlig vil bero på en konkretvurdering i det enkelte tilfellet. I kjernen ligger behandlinger som er åpenbart krenkende for barnet.¹²⁰ For eksempel offentliggjøring av helseforhold, samt offentliggjøring av sensitiv informasjon i kampen mot barnevernet.¹²¹ Om slike forhold uttaler personvernkommissjonen at ”Det kan være ulike motiver som ligger bak, men barns integritet og personvern blir uansett krenket i disse tilfellene”.¹²²

Det antas etter dette at det kun er de mest alvorlige tilfellene som rammes av personopplysningsloven § 11 tredje ledd.

Når det gjelder forståelsen av ”hensynet til barnets beste” vises det til avsnitt 3.1.2, som blant annet omtaler barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1, og barneloven § 30 i avsnitt 4.2.1.

Personopplysningsloven §§ 8 og 9, krever som hovedregel samtykke fra den registrerte før en offentliggjøring av personopplysninger kan finne sted, unntakene vil ikke bli videre behandlet. Samtykke må være en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring, om at han eller hun godtar behandling av opplysninger om seg selv, jf. § 2 nr.7. Når den registrerte er et barn, må det følgelig avklares hvem som innehar retten til å samtykke. Denne problemstillingen er tidligere drøftet under punkt 4.2.5.

¹¹⁷ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-47-l-20112012/id666848/sec5> (sist sett 20.11.16)

¹¹⁸ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

¹¹⁹ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

¹²⁰ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

¹²¹ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6 med henvisning til NOU 2009: 1, side 137-138.

¹²² Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6 med henvisning til NOU 2009: 1, side 137-138.

For å oppsummere:

Forhold hvor foreldre offentliggjør personopplysninger om barn i sosiale medier, reguleres av personopplysningsloven. Hovedregelen etter personopplysningsloven er at samtykke må foreligge fra den registrerte, før en offentliggjøring av personopplysninger kan finne sted. Når den registrerte er et barn, må det vurderes hvem som innehar retten til å samtykke. Videre er barn tildelt et sterkere vern enn voksne etter personopplysningsloven § 11 tredje ledd, det antas imidlertid at paragrafen kun er ment å fange opp de mest alvorlige tilfeller av personvernbrudd.

4.3.3 Datatilsynet og håndheving av personopplysningsloven

Datatilsynet er et uavhengig forvaltningsorgan. Datatilsynets oppgave er å føre kontroll med personvernsregelverket og medvirke til at enkeltpersoner ikke blir krenket gjennom behandling av personopplysninger som kan knyttes til dem.¹²³ Departementet nevner videre at enhver som er bekymret for personvernet til en mindreårig kan henvende seg til Datatilsynet.¹²⁴ Da barn faller inn under betegnelsen ”enhver”, må det av denne grunn antas at også barnet selv kan henvende seg direkte til datatilsynet.

Datatilsynet har videre hjemmel til å pålegge stansing vedrørende ulovlig behandling av personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 46 siste ledd. På denne måten vil de ha kompetanse til å pålegge stans av særlig krenkende publiseringer om barnet i sosiale medier.¹²⁵ Datatilsynet har også en kompetanse til å foreta sletting, jf. personopplysningsloven § 27 tredje ledd.

I forarbeidene uttales det at ”Det er primært en oppgave for foreldre å ivareta barnets beste. I tillegg ligger dette til enkelte offentlige myndigheters ansvarsområde, og især barnevernet. Formålet med den nye bestemmelsen er ikke å gjøre Datatilsynet til en instans som i bred utstrekning og med lav terskel skal gripe inn i hvordan foreldrene ivaretar barnas personvern. Dette går klart frem i lovforslaget ved at Datatilsynet ikke har til oppgave å vurdere om foreldrenes behandling av barnas personopplysninger er til barnas beste. I stedet skal tilsynet ha en supplerende rolle, med kompetanse til å treffe vedtak, eller gi råd i de klare tilfeller av overtramp og misbruk av barns personopplysninger”.¹²⁶

¹²³ Informasjon funnet på datatilsynets hjemmeside.

<https://datatilsynet.no/Om-Datatilsynet/Oppgaver/> (sist sett 20.11.16)

¹²⁴ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

¹²⁵ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

¹²⁶ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

Uttalelsen viser at offentliggjøring av personopplysninger om barn som ikke er klare overtramp eller misbruk av barns personopplysninger, vil falle utenfor datatilsynets ansvarsområdet. Det tilfaller følgelig ikke datatilsynets virksomhet å vurdere hva som er til barnets beste.

Om personopplysningsloven med datatilsynet som klageorgan er i samsvar med Norges Internasjonale forpliktelser etter EMK artikkel 8 og BK artikkel 16, vil bli drøftet under punkt 5.4.1 i den rettspolitiske vurderingen.

4.4 Åndsverkloven

4.4.1 Åndsverkloven § 45 c – samtykke til publisering

Fotografi som avbilder en person kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede, unntatt når

- a) avbildningen har aktuell og allmenn interesse,*
 - b) avbildningen av personen er mindre viktig enn hovedinnholdet i bildet,*
 - c) bildet gjengir forsamlinger, folketog i friluft eller forhold eller hendelser som har allmenn interesse,*
 - d) eksemplarer av avbildningen på vanlig måte vises som reklame for fotografens virksomhet og den avbildede ikke nedlegger forbud, eller*
 - e) Bildet brukes som omhandlet i § 23 tredje ledd eller § 27 andre ledd.*
- Vernet gjelder i den avbildedes levetid og 15 år etter utløpet av hans dødsår.*

Hovedregelen etter åndsverkloven §45c er at fotografier som avbilder en person ikke kan gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede.

Etter sin ordlyd stiller loven ingen formkrav til samtykke. Dette kan således være skriftlig eller muntlig. Da åndsverkloven § 45c, er en personvernsbestemmelse antas det at samtykke også her må være en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den avbildete, om at han eller hun godtar en offentliggjøring jf. personopplysningsloven § 2 nr7. Til forskjell fra personopplysningsloven, er samtykke etter åndsverkloven kun nødvendig dersom bildet skal gjengis eller offentliggjøres. Regelen gir således et vern mot publisering av bildet, ikke mot selve billedtakingen eller oppbevaringen av bildet. Det er videre ett krav til at den avbildete må kunne gjenkjennes, for at samtykke skal være nødvendig.¹²⁷ Når det gjelder barn, må det også her kartlegges hvem som innehar retten til å samtykke. Det vises i denne sammenheng til punkt 4.2.5.

¹²⁷ Se for eksempel Rt. 2009 s. 1568 avsnitt 30.

Ordet fotografi tolkes utvidende og omfatter således både bilder og film. Dette fremkommer blant annet av Høyesterett hvor førstvoterende gav følgende definisjon av bilder i lovens forstand:¹²⁸

”Jeg nevner først at begrepet fotografi i fotografiloven også omfatter bilder som blir laget ”på ein måte som likjest fotografering”. Det må antas at de enkelte bilder i et videoopptak er å anse som fotografier i lovens forstand, på samme måte som enkelt-bilder i en vanlig fotografisk film”.

Galtung kommer i sine kommentarer til fotografilovens § 15 til samme resultat, da han uttaler at bestemmelsen også er anvendbar i forhold til film og video.¹²⁹ Dette begrunnes med at en film består av en lang rekke fotografier som kan fryses, og lages stillbilder av.¹³⁰ Avgjørelsen og kommentarene er riktig nok fra den gamle fotografiloven, men som nevnt under punkt 2.3.4 er rettspraksis og juridisk teori fra fotografiloven også relevant i forbindelse med åndsverkloven § 45c .

Med tanke på hva som regnes som offentlig vil jeg i denne sammenhengen vise til punkt 4.3.1. Dersom bildet er egnet til å nå *en ubestemt krets av personer*, vil publiseringen regnes som offentlig. Da åndsverkloven § 45c er en personvernbestemmelse, er det av denne grunn nærliggende å anta at den samme forståelsen av hva som er offentlig, også vil gjelde her. Ordlydens generelle formulering tyder videre på at en offentliggjøring i sosiale medier, vil være underlagt lovens virkeområdet.

4.4.2 Hvilket vern har barn som blir eksponert i sosiale medier etter Åndsverkloven §45c?

Hovedregelen etter åndsverkloven er at det må foreligge samtykke før bilder eller film kan vises offentlig. Det er videre den eller de bildet eller filmen viser, som skal samtykke. Videre er det et krav om at personen skal kunne gjenkjennes. Dette vil si at bilder eller film som for eksempel viser en person bakfra, slik at personen ikke kan gjenkjennes, ikke trenger samtykke for å offentliggjøres. Før bildet eller film av en gjenkjennelig person gjengis eller gjøres offentlig, må det derimot foreligge samtykke fra personen på bildet. Dersom samtykke ikke foreligger, vil dette være et brudd på åndsverkloven § 45c.

Åndsverkloven §45c beskytter følgelig barn mot at bilder eller videoer som viser dem, ikke kan offentliggjøres uten at det foreligger samtykke. Legges bildet eller videoen ut i sosiale

¹²⁸ Rt.1995 s 1948 Arne Næss og Diana Ross saken.

¹²⁹ Galtung 1991 s 86

¹³⁰ Galtung 1991 s 86

medier, og den er egnet til å nå *en ubestemt krets av personer*, er dette ansett som offentlig. Når et barn er avbildet, blir forholdet til samtykke mer komplisert og sammensatt. Og dette blir særlig satt på spissen dersom det i tillegg er foreldrene som ønsker å offentliggjøre bildet eller videoen av barnet. Hvem som innehar retten til å samtykke er drøftet i punkt 4.2.5

5 En rettspolitisk vurdering av barns personvern i sosiale medier

5.1 Innledning

I det følgende vil jeg foreta en rettspolitikk vurdering av om dagens regelverk sikrer barn som blir eksponert i sosiale medier et tilstrekkelig vern. Jeg vil drøfte svakheter ved deler av regelverket som er presentert i oppgaven, samt om regelverket lar seg gjennomføre i praksis.

Forholdet mellom foreldre og barn er et personligforhold som er underlagt retten til vern av familielivet etter EMK artikkel 8, grunnloven § 102 og SP artikkel 17. Som nevnt tidligere er det i norsk rettstradisjon strenge regler for når og hvordan det offentlige kan gripe inn i familielivet. Det kan for eksempel ikke fortas inngrep i familielivet kun ut ifra en vurdering av hva som er til barnets beste.¹³¹ Da flere av reglene i barneloven, bygger på foreldrenes vurdering av hva som er til det beste for barnet, skal det følgelig veldig mye til for at staten kan gripe inn i tilfeller hvor foreldre eksponerer barna i sosiale medier. I denne sammenheng har forarbeidene til personopplysningsloven blant annet uttalt at det ikke ligger til data-tilsynets myndighet å vurdere hva som er til barnets beste.¹³²

5.2 Barns mulighet til å få prøvd en sak om brudd på retten til privatliv

5.2.1 Menneskerettslig beskyttelse av barn som eksponeres i sosiale medier

Etter barnekonvensjonen artikkel 16, EMK artikkel 8 og SP artikkel 17, har barn rett til vern av sitt privatliv. Denne retten omfatter offentliggjøring av personopplysninger i sosiale medier, og inntreer uavhengig av om det er foreldrene eller andre privatpersoner som har foretatt offentliggjøringen. Retten til privatliv omfatter videre aller former for urettmessig offentliggjøring, herunder bilder, videoer og trykt tekst. Dette selv om innholdet i seg selv ikke kan sies å være direkte krenkende eller støtende ovenfor barnet. Helt vanlige bilder fra hverdagslige situasjoner er således også omfattet av barns rett til privatliv.

¹³¹ Bendiksen og Haugli 2015, side 163 avsnitt 13.2

¹³² Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

5.2.2 Kan rettighetene håndheves i praksis?

Når det er foreldrene som gjør inngrep i barns rett til privatliv, kan regelverket bli vanskelig å håndheve. Dette da barn som hovedregel ikke inn har prosessuell handleevne¹³³, det ligger således til foreldrene å reise sak på deres vegne. Dette vil by på vanskeligheter særlig der hvor det er foreldrene selv som har krenket barnets rettigheter. Det må videre antas at barn vil inneha en svært høy terskel, for å benytte seg av formelle sanksjonsmuligheter mot sine foreldre. Videre kan det være kostbart å prøve en sak for retten, både med tanke på saksomkostninger og advokatutgifter. Dette er således midler barn gjerne ikke har tilgjengelig.

Før EMD kan behandle en sak, er det et vilkår at alle nasjonale rettsmidler må være uttømt, jf. EMK artikkel 35 nr 1. Veien til EMD er følgelig en lang prosess og tilnærmet umulig for et barn å gjennomføre på egenhånd. Det vil følgelig være vanskelig å håndheve brudd på EMK artikkel 8, i tilfeller der hvor foreldrene har krenket barnas rett til privatliv.

Videre har både SP og barnekonvensjonen klageorganer, dette er henholdsvis menneskerettskomiteen og barnekomiteen. Begge komiteene behandler klager fra enkeltindivider, men det er et vilkår at staten har tiltrådt protokollen om individuell klagerett. Norge har tiltrådt protokollen om individuell klagerett etter SP, men ikke etter barnekonvensjon.

Det må i midlertid antas at de samme prosessuelle utfordringene gjør seg gjeldende for barn, også ved individ klager til menneskerettskomiteen. Barn vil dermed i realiteten være avskåret fra å klage, når det er foreldrene som krenker barnets rett til privatliv etter SP artikkel 17. Videre er avgjørelser fra menneskerettskomiteen, ikke rettslig bindende for statene, slik en dom fra EMD vil være. Avgjørelsene antas likevel å ha vekt som tolkningsmomenter.¹³⁴

Barnekomiteens individuelle klageordning innebærer at barnet selv kan bringe klager til komiteen.¹³⁵ Klager kan inngis av en enkeltperson eller en gruppe med enkeltpersoner som hevder at de har vært utsatt for en krenkelse av bestemmelser i barnekonvensjonen, uavhengig av om deres rettslige handleevne er anerkjent i staten som klagen er rettet mot.¹³⁶ Som nevnt ovenfor, er barn som hovedregel ikke prosessdyktige i Norge. Barn er således avhengig av foreldrene for å få en sak reist for de norske domstolene. Dersom barn skal kunne nyte et

¹³³ Jf, tvisteloven § 2-2 nr. 3

¹³⁴ Se særlig Rt. 2000 s.996 og 2005 s. 833

¹³⁵ Artikkel 5 nr. 1

¹³⁶ Artikkel 5 nr. 1

effektivt vern ved en tilslutning til tilleggsprotokoll nr. 3 om individuell klagerett, må barn kunne fremme en klage direkte til komiteen uten at saken har vært gjenstand for prøving på nasjonalt nivå.¹³⁷ Dette er ikke tilfelle, da artikkel 7 litra e) krever at alle nasjonale rettsmidler er uttømt.

Da Norge ikke er tilsluttet protokollen om individuell klagerett etter barnekonvensjonen, er barn dermed avskåret fra å klage til barnekomiteen. Dersom Norge hadde tiltrådt protokollen, ville det også her være vanskelig for barn å reise sak, dersom det er foreldrene som har krenket deres rett til privatliv etter BK artikkel 16.

Dersom barn ønsker å få sine rettigheter håndhevet etter barnekonvensjonen, må de følgelig benytte det norske rettssystemet. Og som nevnt ovenfor byr dette på problemer, både av prosessuell og økonomisk karakter. Videre har høyesterett i Rt.2012 s. 2039¹³⁸, uttalt at det ikke er adgang til å få fastsettelsesdom for brudd på barnekonvensjonen. Dette står i sterk mottsetning til både EMK og SP. Det vil følgelig være vanskelig å håndheve brudd på BK artikkel 16, i tilfeller der hvor foreldrene har krenket barnas rett til privatliv.

Overnevnte drøftelse viser følgelig at det foreligger mangler ved håndhevelsen av konvensjonene når barn får sine rettigheter krenket av foreldrene. På bakgrunn av dette blir det vanskelig for barn å få prøvd sine menneskerettslige krav etter konvensjonene, før de selv innehar prosessuell handleevne.

5.2.3 Forslag til forbedringer

Som nevnt i punk 3.1.2 kom barnekomiteen med følgende bekymring til Norge i 2010.

”Komiteen er betenkt over informasjon den har fått om at foreldre krenker sine barns rett til privatliv, ved å legge ut personlige opplysninger om dem på nettsider”.¹³⁹

I denne forbindelse fremsatte barnekomiteen følgende forslag til håndhevelse av konvensjonen, i tilfeller der hvor foreldrene eksponerer barna i sosiale medier.¹⁴⁰ ”Staten Norge anbefales å legge til rette for at slike krenkelser av barns privatliv ikke forekommer. Det foreslås at Datatilsynet skal ha mandat til å forhindre at foreldre legger ut opplysninger om barn som krenker deres privatliv”.

¹³⁷ Meld. St. 39(2015-2016) punkt 7.3

¹³⁸ Rt. 2012 s. 2039, avsnitt 96 og 101.

¹³⁹ FNs barnekomité's Konkluding Observations: Norway 29.jan 2010 avsnitt 28 og 29.

¹⁴⁰ FNs barnekomité's Konkluding Observations: Norway 29.jan 2010 avsnitt 28 og 29.

I 2014 var barn og sosiale medier på nytt et diskusjonsemne i barnekomiteen, denne gangen i form av en ”Day of General Disussion”. Barnekomiteen fremsatte etter diskusjonsdagene følgende anbefalinger til statene.¹⁴¹

Statene bør styrke og tildele tilstrekkelig med ressurser, til nasjonale institusjoner med ansvar for gjennomføring av menneskerettigheter, for å tillate dem en nøkkelrolle i å føre tilsyn med konvensjonen og dens protokoller. En slik institusjon bør ha ett særskilt mandat til å kunne ivareta barns rettigheter i forbindelse med sosiale medier og IKT. De bør også være i stand til å motta, etterforske og ivareta klager fra barn på en ”barnevennlig måte”, sikre retten til privatliv og beskyttelse, og gjennomføre overvåking, oppfølging og verifikasjon for barn som har vært ”ofre” for tap av disse rettighetene. (min oversettelse)

Jeg er langt på vei enig med barnekomiteen i at en slik løsning kunne vært tilfredsstillende. Et kriterium for at dette forslaget skal være effektivt, må i midlertid være at barnet selv kan klage uten foreldrenes samtykke. I Norge ville det vært naturlig å legge et slikt mandat til datatilsynet. Dette vil innebære en utvidelse av Datatilsynets sanksjonerings- og håndhevningsmuligheter, i forhold til hva de har anledning til i dag. Datatilsynets rolle og oppgaver vil bli nærmere drøftet i 5.4.1.

5.3 Gir barneloven tilstrekkelig beskyttelse til barn som eksponeres i sosiale medier?

5.3.1 Vurdering av regelverket

Etter barneloven § 30, er hovedregelen at foreldrene innehar bestemmelsesretten vedrørende personlige forhold om barnet, og som nevnt i punkt 4.2.1 regnes personvern som et *personlig forhold*. Barneloven tildeler videre barn en med- og selv-bestemmelsesrett, og legger følgelig begrensninger for foreldrenes rett til å ta avgjørelser om barna helt på egenhånd, jf. barneloven §§ 31 og 33. Etter loven har foreldrene således en plikt til å ta hensyn til barnets meninger. Foreldrenes bestemmelsesrett begrenses videre, ved at avgjørelser skal fattes ut fra barnets egne interesser og behov. Barneloven §§ 30, 31 og 33 gir således barn et vern i teorien mot at foreldrene krenker deres personvern i sosiale medier, i strid med barnets interesser.

¹⁴¹Report of the 2014 Day of General Discussion, ”Digital Media and Childrens’s Rights”, avsnitt 92
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/Discussions/2014/DGD_report.pdf
(sist sett 20.11.16)

En stor mangel ved disse rettsreglene er at vurderingen av hvilken vekt barnas rettigheter skal tillegges, blir overlatt til foreldrenes skjønn i hvert enkelte tilfelle. Dette kan lede til at barn får et ulikt vern, avhengig av hvordan forelderens skjønnsmessige vurdering vektlegger barnets meninger eller interesser.

I sosiale medier er det ikke vanskelig å se at den skjønnsmessige vurderingen kan være meget forskjellig blant foreldre. Ett eksempel er ”mamma-bloggere” som eksponerer barnas privatliv daglig på blogger, facebook, og instagram. Disse barna har et dårligere personvern enn barn av foreldre med en høyere terskel for å dele barnas privatliv i sosiale medier.

Videre er det også vanskelig for myndighetene å gripe inn i disse situasjonene. Dette da det er strenge regler for når myndighetene kan gjøre inngrep i familielivet.¹⁴² Selv i tilfeller der en ser at barn blir overeksponert i sosiale medier, og på denne måten nesten ikke har privatliv i det hele tatt, har de fortsatt ikke mulighet til å foreta seg noe. Dette da et inngrep i familielivet ikke kan begrunnes ut i fra en ren vurdering av hva som er til barnets beste.

Barneloven har således i praksis kun en rådgivende og veiledende funksjon for foreldrene, når det gjelder eksponering av barn i sosiale medier. Barn som eksponeres i sosiale medier av foreldrene, har følgelig et dårligere vern i praksis enn i teorien. Det kan videre anslås at det er tvilsomt om norsk rett er i samsvar med barnekonvensjonen på dette området. Lagt til grunn at barneloven kun har en veiledende funksjon, og på denne måten tildeler barn en beskyttelse underlagt foreldrenes skjønn, som vanskelig kan håndheves i praksis. Barneloven tildeler følgelig ikke barn tilstrekkelig med beskyttelse, vedrørende retten til privatliv.

5.3.2 Forslag til forbedringer

Da rettighetene etter barneloven er underlagt foreldrenes skjønn, kunne det kanskje vært hensiktsmessig å gjøre tilgjengelig informasjon om hvordan denne skjønnsmessige vurderingen bør foretas. Informasjonen bør inneholde en kort beskrivelse av hvilket rettsvern barna har, hva som er foreldrenes plikter etter gjeldene rett, og momenter som skal vurderes under foreldrenes skjønn. På denne måten kan man søke å unngå de tilfeller hvor foreldre eksponerer barns privatliv i sosiale medier grunnet uvitenhet om regelverket. En vil også til en viss grad medvirke til at foreldrene foretar en skjønnsmessigvurdering innenfor de samme rammene, og på denne måten kan gjerne utfallet av vurderingen bli mer likt.

¹⁴² Se barnevernsloven.

I dag finnes det tilgjengelig informasjon på ulike nettsteder,¹⁴³ men det er allikevel slik at det er foreldrene som må oppsøke denne informasjonen. En løsning kunne dermed ha vært å dele ut informasjon via for eksempel helsestasjonen etter fødselen. Helsestasjonen når ut til alle kvinner som har født barn i Norge, og man vil på denne måten sikre at informasjonen kommer frem.

På samme måte kan det være hensiktsmessig at barn også gjøres oppmerksom på sine rettigheter med tanke på at de eksponeres i sosiale medier av foreldrene. Dette kan medvirke til at de er bedre forberedt når, eller dersom, foreldrene stiller spørsmål om de ønsker at personopplysninger om dem skal deles.

5.4 Gir personopplysningsloven og åndsverkloven barn tilstrekkelig beskyttelse når de eksponeres i sosiale medier?

5.4.1 Vurdering av regelverket

Jeg kom i oppgavens punkt 4.3.1 og 4.3.2 til at personopplysningsloven regulerer tilfeller hvor foreldrene krenker barns rett til privatliv i sosiale medier, dersom informasjonen de deler, er egnet til å nå en ubestemt krets av personer. Hva som ligger til en ubestemt krets av personer, er ikke utdypet videre, men i straffeloven §10 med forarbeider, kan en for eksempel se at en ubestemt krets av personer er en gruppe på minst 20-30. Det må følgelig antas at straffelovens forståelse kan ha noe overføringsverdi til personopplysningsloven. Videre er barn gitt en større beskyttelse enn voksne etter personopplysningsloven §11 tredje ledd. Paragrafen sier at personopplysninger som omhandler barn, ikke skal behandles på en måte som er uforsvarlig av hensynet til barnets beste. Samtidig stiller personopplysningsloven opp et krav til samtykke før en offentliggjøring av privatlivet skjer. I teorien skulle en dermed tro at barn var godt beskyttet etter personopplysningslovens regler.

Spørsmålet blir videre om disse reglene kan håndheves i praksis. Det første jeg skal ta for meg er spørsmål om samtykke. Retten til å samtykke på vegne av barn, er underlagt foreldreansvaret med de begrensninger som følger jf. barneloven § 30. Som følge av dette vil det også her være en svakhet ved regelverket, at samtykket er underlagt foreldrenes skjønnsmessige vurdering, som nevnt i punkt 5.3.1. Helt små barn vil følgelig ha et svakere vern enn eldre barn, da de gjerne ikke evner å uttale seg, og på denne måten ikke kan gi uttrykk for hva de mener. I slike tilfeller kan det være lett for foreldrene å glemme barnets interesser, og på

¹⁴³ Se for eksempel www.Datatilsynet.no, www.slettmeg.no, www.barnevakten.no (sist sett 24.11.16)

denne måten vil de ikke inngå i en vurderingen om samtykke skal gis. I barnas tilfelle vil den personen som ønsker å offentliggjøre privatlivet, også være den personen som skal avgi samtykke, følgelig innehar barn ha et dårligere vern enn voksne på dette området. Den samme problemstillingen kan legges til grunn etter åndsverkloven § 45c. Åndsverkloven skiller seg fra personopplysningsloven ved at den kun omfatter en offentliggjøring av bilder eller video. Personopplysninger i form av trykt tekst faller følgelig utenfor åndsverklovens virkeområdet.

Barn tilhører en sårbar gruppe, som stadig er under utvikling både fysisk og psykisk, på denne måten evner de ikke alltid å stå opp for sin rett og sin mening. Det må videre antas at det skal spesielt mye til, dersom det er foreldrene de skal gå imot. Mange barn tar nok forgitt at foreldrene vet hva som er til deres beste, eller at de i iallfall tar avgjørelser med dette for øye. Det spesielle forholdet mellom foreldre og barn taler for at barn her burde innrømmes et sterkere vern enn voksne, hva angår samtykke til behandling av personopplysninger. For at dette skal kunne gjennomføres, må dagens regelverk endres. Å revidere en eksisterende lov, eller å vedta en ny lov er en omfattende prosess, som både krever tid og resursers. Allikevel må det antas at en endring av samtykkeregelen vil kunne gagne barna på sikt, særlig med tanke på de utfordringene en står ovenfor når foreldre eksponerer barn i sosiale medier.

Personopplysningsloven § 11 tredje ledd, tildeler barn et sterkere vern enn voksne, når det kommer til behandling av personopplysninger. Behandling skal ikke være *uforsvarlig* av hensyn til *barnets beste*, jf. personopplysningsloven §11 tredje ledd. Forarbeidene gir uttrykk for at det kun er de mest klanderverdige forhold som rammes av bestemmelsen.¹⁴⁴ Dette kan for eksempel være tilfeller hvor barns helseopplysninger blir offentliggjort, eller hvor det deles informasjon om barnet i kampen mot barnevernet. At de mest klanderverdige forhold fanges opp av bestemmelsen, er følgelig viktig og bra, men dette tilfredsstillende neppe barnekonvensjonen, SP, eller EMK sine krav til vern av privatlivet. Dette da privatliv etter konvensjonene også omfatter eksponering av personopplysninger uten sensitivt innhold¹⁴⁵.

Datatilsynet er håndhevingsorgan for personopplysningsloven. Tilsynet kan gi pålegg om sletting,¹⁴⁶ be om at mangler og feil blir rettet,¹⁴⁷ og ilegge overtredelsesgebyrer eller tvangsmulkt.¹⁴⁸ Datatilsynets myndighet trer først i kraft når behandling av personopplysningene er i

¹⁴⁴ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

¹⁴⁵ Se for eksempel EMDs dom Von Hannover V. Germany

¹⁴⁶ Personopplysningsloven § 27, tredje ledd

¹⁴⁷ Personopplysningsloven § 43, tredje ledd, tredje punkt

¹⁴⁸ Personopplysningsloven § 47.

strid med loven. Grunnkravene til behandling av personopplysninger er nedfelt i lovens § 11. På denne måten kan ikke Datatilsynet gå lenger i sine avgjørelsen enn hva loven tilsier. Personopplysningsloven § 11 tredje ledd er etter sin ordlyd relativt klart formulert. I tillegg til at forarbeider har uttalt at ”uforsvarlig” først og fremst er ment å omfatte de mest klanderverdige forhold,¹⁴⁹ har de også uttalt hva som ligger utenfor datatilsynets myndighet å vurdere. ”Formålet med den nye bestemmelsen er ikke å gjøre Datatilsynet til en instans som i bred utstrekning og med lav terskel skal gripe inn i hvordan foreldrene ivaretar barnas personvern. Dette går klart frem i lovforslaget ved at Datatilsynet ikke har til oppgave å vurdere om foreldrenes behandling av barnas personopplysninger er til barnas beste”¹⁵⁰. Da datatilsynet er avskåret fra å vurdere om en offentliggjøring av personopplysninger er til barnets beste, er det tvilsomt at myndighetsområdet strekker seg så langt som barnekomiteen anbefaler.

Videre må det antas at personopplysningsloven med de begrensinger som følger, ikke er i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser, hva angår barns rett til personvern i sosiale medier. Som nevnt over omfatter privatliv etter våre internasjonale forpliktelser også offentliggjøring av personopplysninger uten sensitivt innhold. Personopplysningsloven omfatter der imot kun, *de mest klanderverdige forhold*, og virkeområdet er følgelig snevrere enn Norges internasjonale forpliktelser tilsier.

5.4.2 Forslag til forbedringer

Et første forslag er å endre personopplysningsloven § 11 tredje ledd, til også å omfatte en offentliggjøring av personopplysninger uten sensitivt innhold for barn. Dette vil åpne for at Datatilsynet, ved klage fra barnet selv eller andre på vegne av barnet, kan ta stilling til om det foreligger et inngrep i retten til privatliv, selv om forholdet ikke tilhører ”de mest klanderverdige”. Personopplysningsloven vil på denne måte samsvare med de internasjonale menneskerettighetskonvensjonene, og deres praksis og forståelse av barns rett til personvern i sosiale medier. En slik endring må skje via en revisjon av den eksisterende lovregelen. En lovendring er både ressurs- og tid-krevende og særlig med tanke på at loven nylig ble revidert i 2012.

EU har imidlertid vedtatt en ny personvernsforordning som skal gjelde fra 2018 i alle medlemstatene.¹⁵¹ Norge er ikke medlem av EU, men er imidlertid medlem av EØS, og den nye personvernsforordningen, vil dermed også måtte gjelde for norsk rett.¹⁵² Da store deler av

¹⁴⁹ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

¹⁵⁰ Prop.47 L (2011-2012) avsnitt 5.6

den gjeldende personopplysningsloven som følge av dette må endres, og resursene på denne måten allerede er klare, kan dette være en mulighet til å endre personopplysningsloven § 11 tredje ledd mens prosessen først er i gang.

Ett annet forslag er å opprett en spesifikk regel som omhandler samtykke på vegne av barn, og på denne måten åpne for at Datatilsynet kan prøve om et samtykke som er gitt på vegne av et barn, er ugyldig. Sara Elin Grønvold kommer i sin bok med et forslag som jeg langt på vei er enig i. ”En mulighet er å snu dagens bestemmelse på hodet. Dette vil bety at det blir innført en ny hovedregel, om at *ingen kan samtykke på vegne av andre, med mindre dette er nødvendig av hensynet til barnets beste, eller der dette er klart til barnets beste*”.¹⁵³

Slik jeg forstår det, mener Grønvold at denne bestemmelsen skal innføres i barneloven. Jeg er imidlertid uenig i plasseringen av en slik bestemmelse. Slik jeg ser det bør bestemmelsen innføres i de lovene hvor offentliggjøring av personlig informasjon, altså personopplysninger er hjemlet. Det vil da være tale om personopplysningsloven og åndsverkloven. På denne måten kan man finne den relevante begrensingen på samme sted som kravet til samtykke er regulert. Ved at regelen hjemles i personopplysningsloven, kan dette også åpne for at Datatilsynet kan prøve om samtykket gitt på vegne av et barn er ugyldig. Barns rettssikkerhet vil på denne måten bli bedre ivaretatt enn om regelen hjemles i barneloven.

¹⁵¹ Informasjon hentet fra datatilsynet sin hjemmeside, vedrørende endringer som følge av personvernforordning vedtatt av EU.

<https://www.datatilsynet.no/Regelverk/EUs-personvernforordning/personvernforordningen-vedtatt-i-eu/>

(sist sett 20.11.16)

¹⁵² Informasjon hentet fra datatilsynet sin hjemmeside, vedrørende endringer som følge av personvernforordning vedtatt av EU

<https://www.datatilsynet.no/Regelverk/EUs-personvernforordning/personvernforordningen-vedtatt-i-eu/>

(sist sett 20.11.16)

¹⁵³ Grønvold, 2014 s. 77.

6 Oppsummering

Etter FNs barnekonvensjon, Den europeiske menneskerettskonvensjonen og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, har barn rett til vern av sitt privatliv. Retten til privatliv inntreer uavhengig av om det er foreldre eller andre privatpersoner som har foretatt offentliggjøringen. Privatliv blir videre tolket utvidende, og omfatter alle former for urettmessig offentliggjøring av bilder, videoer og trykt tekst. Det vil følgelig være et inngrep i barns rett til privatliv dersom foreldre offentliggjør personopplysninger om dem i sosiale medier. Barns rett til privatliv er, etter internasjonal rett, ikke absolutt. Foreldres rett til ytringsfrihet, kan følgelig begrense barnets rett til privatliv. I en situasjon hvor barns rett til privatliv står opp mot foreldrenes rett til ytringsfrihet, må det foretas en forholdsmessighetsvurdering for å kartlegge hvilken rettighet som vinner frem. I en slik vurdering vil hensynet til barnets beste være et sentralt moment.

Dersom man etter en forholdsmessighetsvurdering kommer frem til at barns rett til privatliv har blitt krenket av foreldrene, reises det problemer vedrørende hvordan reglene kan håndheves i praksis. Å håndheve rettighetene barna er gitt byr på utfordringer, da barn selv som hovedregel ikke innehar prosessuell handleevne. Det ligger således til foreldrene å reise sak på barns vegne. I tilfeller hvor foreldrene har krenket barnets rettigheter, vil det være lite sannsynlig at de ønsker å reise sak på barnets vegne. Da de internasjonale klageorganene krever at alle nasjonale rettsmidler er uttømt før en sak kan behandles av dem, utgjør dette vanskeligheter for barn. Det er følgelig en stor utfordring for barn å hevde sin rett overfor foreldre som har krenket deres privatliv.

Nasjonalt regulerer barneloven forholdet mellom foreldre og barn. Loven har på mange områder en veiledende rolle, særlig med tanke på hvordan foreldreansvaret og dets tilhørende oppgaver skal gjennomføres. Foreldreansvaret skal blant annet utøves ut fra barnets interesser og behov, samtidig som barn er gitt en rett til å bli inkludert i avgjørelser vedrørende personlige forhold. Videre er barn innrømmet en økende rett til selvbestemmelse, frem til fylte 18 år. En svakhet ved barneloven, er imidlertid at det ligger til foreldrenes skjønn å vurdere hva som er til barnets beste, hvor stor vekt deres meninger skal tillegges, og i hvilke situasjoner barnet skal få bestemme selv. På denne måten kan barn, avhengig av foreldrenes skjønn, få et meget ulikt vern hva angår deres privatliv. I personopplysningsloven og åndsverkloven er barn beskyttet ved at det må foreligge samtykke før en offentliggjøring av personopplysninger kan forekomme. Det at samtykke er underlagt foreldreansvaret med de utfordringer dette medfører, tilsier at reglene ikke tildeler et godt vern i praksis.

Myndighetene er avskåret fra å gjøre inngrep i forholdet mellom foreldre og barn, kun ut i fra en vurdering av hva som er til barnets beste. Videre vil det også under nasjonal rett oppstå

problemer vedrørende barns manglende prosessuelle handleevne. Dette gjør det vanskelig for barn å gå til sak mot sine egne foreldre, dersom foreldrene har krenket deres rett til privatliv.

På bakgrunn av de utfordringene som foreligger vedrørende gjeldende rett, kan det være en løsning å gjøre tilgjengelig informasjon til foreldrene via helsestasjonen. Informasjon kan bidra til å unngå de tilfeller, hvor foreldrene eksponerer barna i sosiale medier, av ren uvitenhet om regelverket, samtidig som informasjonen kan bidra til å synliggjøre rammer for hvordan foreldrenes skjønnsmessige vurdering bør foretas. Et annet forslag er å endre dagens regelverk, og da spesielt regelen om samtykke. Å samtykke på vegne av barn, bør kun være tillatt i de tilfeller der samtykke er til det beste for barnet. Dette vil være hensiktsmessig for å sikre barn et bedre rettsvern enn hva de innehar i dag.

For temaet og spørsmålet som blir reist i denne masteroppgaven, ”*Barns rett til personvern i sosiale medier. Gir dagens regelverk tilstrekkelig beskyttelse?*”, blir det konkludert med at barn ikke har et tilstrekkelig personvern dersom foreldre offentliggjør personopplysninger om dem i sosiale medier.

Litteraturliste

Lov

Barneloven	Lov 8.april 1981 nr. 7 om barn og foreldre
Barnevernloven	Lov 17.juli 1992 nr.100 om barneverntjenester
EØS-loven	Lov 27.november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Den europeiske økonomiske samarbeidsområdet(EØS)
Grunnloven	Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814
Menneskerettsloven	Lov 21.mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett
Pasient- og brukerrettighetsloven	Lov 2.juli 1999 nr 62 om pasient – og brukerrettigheter

Personopplysningsloven	Lov 14.april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger
Straffeloven	Lov 20.mai 2005 nr. 28 om straff
Tvisteloven	Lov 17.juli 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile saker
Vergemålsloven	Lov 26.mars 2010 nr. 9 om vergemål
Åndsverkloven	Lov 12.mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk

Konvensjoner

Barnekonvensjonen	Convention on the Rights of the Child 20 November 1989/ FNs konvensjon om barnets rettigheter, 20.11.1989
EMK	Convention for the protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 4 November 1950/ Den europeiske menneskerettskonvensjon
SP	International Covenant on Civil and Political rights 16 Desember 1966/ Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter
Wienkonvensjonen	Vienna Convention in the Law of Treaties 23 mai 1969/ Wienkonvensjonen om traktatretten

EU- direktiv

95/46/EF	Directiv 95/46/EC of the European Parliament and of the Council og 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data
----------	--

Forarbeider

Meld. St.39 (2015-2016)	Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, Sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne
-------------------------	---

Prop.49 L (2010-2011)	Endringer i ekomloven og straffeloven mv. (gjennomføring av EUs datalagringsdirektiv i norsk rett)
Prop.47 L (2011-2012)	Endringer i personopplysningsloven
Ot.prp nr.29 (2002-2003)	Om lov om endring i barneloven mv.
Ot.prp nr.56 (1996-1997)	Lov om endring i lov 8.april 1981 nr 7 om barn og foreldre (barneloven)
Ot.prp nr.92 (1998-1999)	Om lov om behandling av personopplysninger
Ot.prp nr.90 (2003-2004)	Om lov om straff (straffeloven)
NOU 1977:35	Lov om barn og foreldre (barneloven)
NOU 2003:21	Kriminalbekjempelse og personvern – Politiet og påtalemyndighetenes behandling av opplysninger
NOU 2009: 1	Individ og integritet – Personvern i det digitale samfunnet
NOU 2011:20	Ungdom, makt og medvirkning
Dokument 16 (2011-2012)	Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om Menneskerettigheter i Grunnloven, avgitt 19. Desember 2011.

Rettspraksis

Høyesterett

Rt.2015 s.93

Rt. 2015 s.1388

Rt. 2013 s.374

Rt. 2012 s.2039

Rt. 2009 s.1568

Rt. 2008 s. 1764
Rt. 2005 s.833
Rt. 2002 s.391
Rt. 2000 s.996
Rt. 1997 s.1954
Rt. 1991 s.616
Rt. 1977 s.1035

EMD

G.S v. Georgia, Saksnummer 2361/13, avsagt 21.7.2015

Nunez v. Norway, saksnummer 55597/09, avsagt 28.6.2011

Lillo-Stenberg and Sæhter v. Norway, saksnummer 13258/09, avsagt 16.1.2014

Christine Goodwin v. The United Kingdom, saksnummer 28957/95, avsagt 11.7.2002

Niemietz v. Germany, saksnummer 13710/88, avsagt 16.12.1992

Von Hannover v. Germany, saksnummer 59320/00, endelig avsagt 24.9.2004

A. v. Norway, saksnummer 28070/06, avsagt 9.4.2009

Tyrer v. The United Kingdom, saksnummer 5856/72, avsagt 25.4.1978

Reklos and Davourlis v. Greece, saksnummer 1234/05, avsagt 15.1.2009

EU-domstolen

Case C-101/01

Case C-101/01 Bodil Lindqvist mot

Åklagarkammen i Jönköping, avsagt 6.november 2003

Juridisk litteratur

Bøker

Bendiksen, Lena R.L.

Sentrale Emner i Barneretten. 2.utg. Oslo, 2015.

- Backer, Inge Lorange Barneloven kommentarutgave, 2.utg. Oslo, 2008.
- Galtung, Andreas. Fotografi Loven med kommentarer. Oslo, 1991.
- Grønvold, Sara Elin. Barn og personvern. 1 utg. Oslo, 2014.
- Høstmælingen, Njål. Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.)
Barnekonvensjonen, Barns rettigheter i Norge. 3.utg.
Oslo, 2016.
- Ulfstein, Geir. Innføring i folkerett. 4.utg. Oslo, 2011.

Artikler

- Smith 2011 Smith, Lucy, ”Om barns personvern”, *Tidsskrift for
Familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, nr.
2/2011 (volum 9), Sitert fra Idun.no

Annen litteratur

- Elgesem 2013 Elgesem, Frode, *Vurdering av fordeler og ulemper ved
eventuell norsk tilslutning til FNs barnekonvensjons
tilleggsprotokoll om individuell klagerett – en juridisk
analyse*. Avgitt til Utenriksdepartementet 3. juni 2013
- Skoghøy 2016 Skoghøy, dr. juris Jens Edvin A., *Hvilken betydning
har uttalelser av FNs menneskerettskomité og
FNs barnekomité som rettskilder?* , Foredrag på Nordisk
Høyesterettsdommerseminar i Oslo 14.-15. mars 2016.
- Sandberg 2010 Sandberg, Kristin 11.11.2010, Gyldendals Rettsdata,
Norsk Lovkommentar (barneloven)
- Søvig 2009 Søvig, Karl Harald, *Barnets rettigheter på barnets
premisser – Utfordringer i møtet mellom FNs
barnekonvensjon og norsk rett*. En utredning på
oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet.

**Gyldendals rettsdata med
Lovkommentar til følgende
lover:**

Barneloven

Personopplysningsloven
Menneskerettsloven

Åndsverkloven

Uttalelser fra komiteene

Barnekomiteens fjerde Concluding
observation til Norge

Consideration of reports submitted by States
parties under the article 44 of the Convention,
Concluding observations:
Norway, CRC/C/NOR/4, 29. January 2010

Barnekomiteens general comment
No.5

Comitty on the rights of the Child, general
comment no.5 (2003) General measures of
implementation of the Convention on the
Rights of the Child, GRC/GC/2003/5,
27 November 2003

Barnekomiteens general comment
No.14

Comitty on the rights of the child, general
comment no.14 (2013) on the rights of the child
to have his or her best interest taken as a primary
considiration (art.3 para.1),
CRC/C/GC/14, 29.may 2013

Barnekomiteens general day of
Discussion 2014

Report of the 2014 day of general discussion
”digital media an childrens right”.

Menneskerettskomiteens general
comment No.16

UN Human Rights Committee, General
Comment no.16 (1988): Article 17, The Right
to Respect of Privacy, Family, Home and
correspondans, and protection of Honor and
Reputation, Adopted at the Thirty-second session
Of the Human Rights Committee on 18 April
1988.

Nettkilder

Aalen, Ida 2015

2015, 23.mars, Sosiale Medier. I Store norske leksikon.
Hentet 14. november fra

http://snl.no/sosiale_medier

FN sin hjemmeside:

<http://www.fn.no/FN-informasjon/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>

Datatilsynet sin hjemmeside:

<https://datatilsynet.no/Om-Datatilsynet/Oppgaver>

www.datatilsynet.no

www.datatilsynet.no/Regelverk/EU-spersonevernsforordning/personvernsforordningen-vedtatt-i-eu/

Andre hjemmesider:

www.slettmeg.no

www.barnevakten.no

<http://newsroom.fb.com/company-info/>